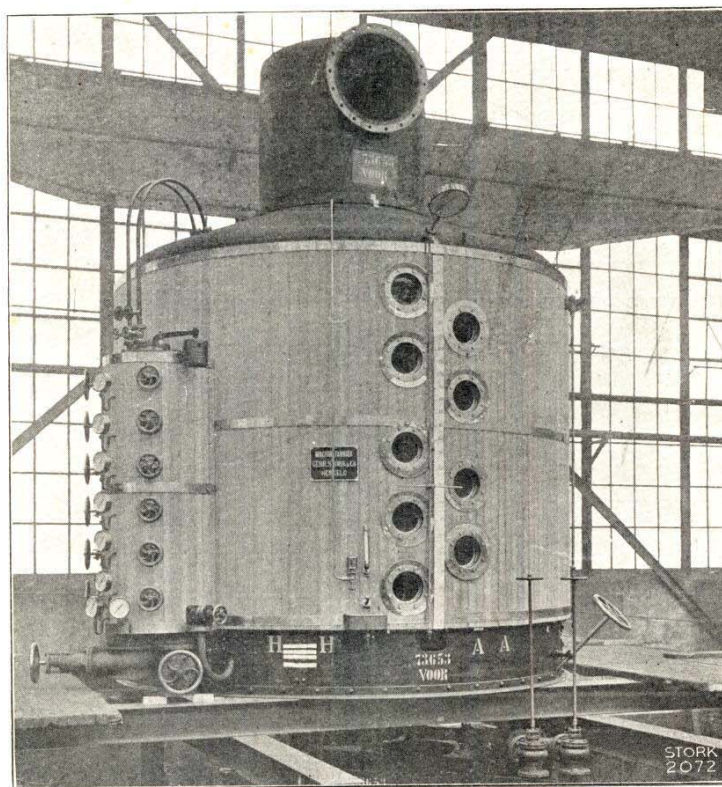

ZIE DE FOTO'S IN DE S.S. ADVERTENTIE!

INDIE

GEÏLLUSTREERD TIJDSCHRIFT
VOOR NEDERLAND EN KOLONIËN

STORK-HENGELO AFDEELING SUIKERMACHINES

Kookpan met serpentijnen in de werkplaats te Hengelo.

AGENTSCHAPPEN TE SOERABAIA (JAVA)
EN HABANA (CUBA).

TELEGRAM-ADRESSEN: GIETERIJ - HENGELO,
STORK - SOERABAJA EN STORKENCO - HABANA.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

GESTORT KAPITAAL f 80.000.000.—
STATUTAIRE RESERVE „ 20.536.861.—
BUITENGEWONE RESERVE „ 22.660.000.—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM. — Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

VESTIGINGEN IN
NEDERLANDSCH-INDIE, STRAITS-SETTLEMENTS, BRITSCH-INDIE,
CHINA EN JAPAN.

IN EN VERKOOP VAN WISSELS EN TELEGRAFISCHE TRANSFERTEN.
INCASSEERINGEN EN FINANCIERINGEN.
SCHRIFTELIJKE EN TELEGRAFISCHE CREDIETEN. REISCREDIETBRIEVEN.
DEPOSITO'S. REKENINGEN-COURANT.

ADMINISTRATIE VAN EFFECTEN EN ALLE ANDERE BANKZAKEN.

Steeds in voorraad de van ouds bekende
EENIG ECHTE

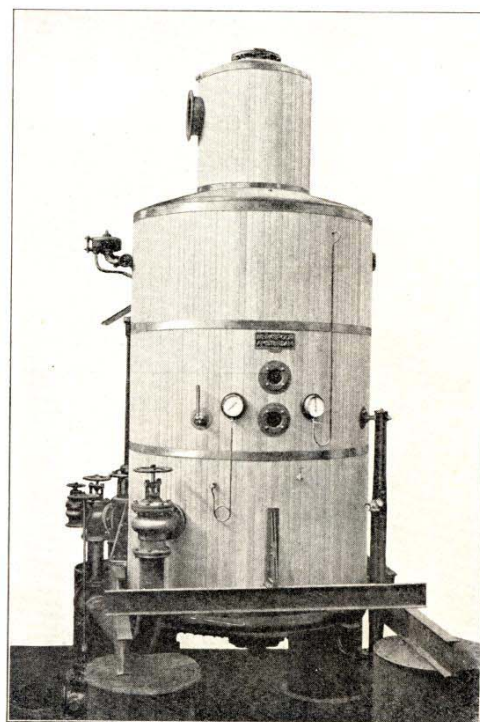
AH GENEVER
VAN DE FIRMA
A. VAN HOBOKEN & Co
ROTTERDAM

BIJ:

de Borneo-Sumatra Handel Maatschappij, Soerabaia,
„ Handel Maatschappij Deli-Atjeh. Batavia,
„ Heeren Jacobson van den Berg & Co., Semarang,
„ „ Rouwenhorst Mulder & Co., Tjilatjap,
„ „ Van Houten Steffan & Co., Padang,
„ „ Boustead & Co. Ltd., Medan-Deli,
„ „ W. B. Ledeboer & Co., Macassar.
„ Borneo-Sumatra Handel Maatschappij, Bandjer-
masin en hare overige vestigingen op Borneo.

Om zich voor namaak en imitatiemerken te vrijwaren,
lette men nauwkeurig op het BRANDMERK der
kelders, de ETIQUETTE op de kurken, alsmede op het
CACHET en den NAAM der firma op de flesschen.

WERKSPoor

SUIKERMACHINERIEËN

„INDIË”

Aan onze Abonnés, **LINNEN PRACHTBAND**

voor den **NEGENDEN** Jaargang

VERSIERD MET ZUIVER DAJAKSCHE FIGUREN.

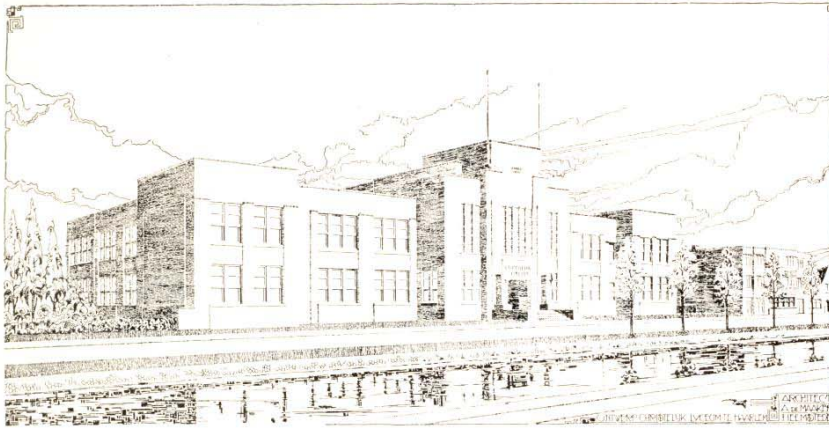
Prijs franco per post f 2.00 per stuk.

De complete reeds verschenen jaargangen zijn nog tegen abonnementsprijs verkrijgbaar.

Afzonderlijke nummers uit deze jaargangen worden op aanvraag tegen 50 cents per exemplaar toegezonden.

BESTELLINGEN worden ingewacht bij de Administratie van „INDIË”,
Groote Houtstraat 93, Haarlem, ALLEEN tegen toezending van
POSTWISSEL à **f 2.00** met vermelding van **NAAM** en **ADRES**.

CHRISTELIJK LYCEUM TE HAARLEM

Afdeelingen GYMNASIUM,
H.B.S. met 5-j. cursus en
Economisch-Litteraire H.B.S.

Modern ingerichte School

GEVESTIGD:
EMMAKADE 43

RECTOR: IR. W. VAN DORP

N.V. VAN OENEN & MANSSSEN'S
SIGARENFABRIEKEN
HILVERSUM — HOLLAND

::: EXPOSEERT OP DE :::
JAARBEURS TE BANDOENG
GOUDEN EEUW PRINS MAURITS **SIGAREN**

FIJNSTE SUMATRA ZANDBLAD

H.H. IMPORTEURS EN TOKOHOUDERS
VRAAGT PRIJS EN BEMONSTERING

A.B.C. COMPANY
ZWOLLE — HOLLAND

— FABRIEK VAN: —
LINGERIES, PYAMA'S,
BABYJURKJES EN
— SCHORTJES —

BEZOEKT ONZEN STAND OP
DE JAARBEURSTE BANDOENG

STOOM ESSENCEFABRIEK
„OLD HOLLAND”

FIRMA H. BUTER
AMSTERDAM

LEVERT DE FIJNSTE

AROMA'S - ESSENCES
SODAWATERPASTILLES
GIFTVRIJE KLEURSTOFFEN
ENZ.

VOOR H.H. LIMONADEFABRIKANTEN

OPGERICHT 1870

TECHNISCHE PAPIEREN
TEEKENMATERIALEN
INSTRUMENTEN

N.V. „HOLLAND-INDIË”
AMSTERDAM — DEN HAAG — ROTTERDAM

*Dek-
Kleeden*

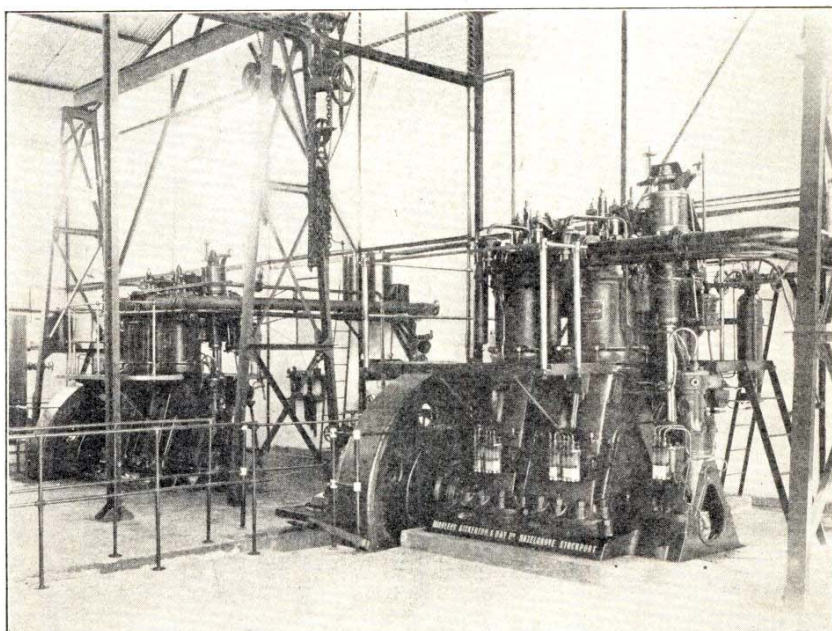
GEBR. JELIERN.V.
ROTTERDAM

Anno 1854

EXPORTEEREN:

DEKKLEEDEN
PRESSENNINGS
WASCHZAKKEN
BEDRIJFSKLEEDING
ZEILDOEK
CAROSSERIEDOEK
FILTERDOEK
LINNENS etc.

N.v. Jencke & Co's Technisch Bureau

DIESELMOTOREN

VAN 50 tot 1650 P.K.

FABRIKAAT

MIRRLEES BICKERTON & DAY

de Ruyterkade 113 Amsterdam
Kantoor te Soerabaja : Limpong 50.

Gezicht van Haranggaul op 't Tobameer.

STAATSSPOOR- EN TRAMWEGEN.

Wie korter of langer in Indië vertoeft, verzuime niet **een reis dwars door Sumatra per auto** van den dienst der Staatsspoor- en Tramwegen te maken.

Schitterende trip van Padang via Fort de Kock, Moeara Sipongi, Padang Sidempoean, Sibolga, Taroetoeng, Baligé, Perapat, Pematang-Siantar naar Medan en omgekeerd, waarbij de Aneikloof, de Meren van Singkarang, Menindjau en Toba, het Karbouwengat, de Padangsche Bovenlanden en de Bataksche hoogvlakte bezocht worden. **Overweldigend natuurschoon.**

Reiskosten ongeveer f 450.— per auto voor 3 personen gedurende 14 dagen, terwijl deze kosten circa f 345.— bedragen, indien de trajecten Emmahaven—Padang—Fort de Kock per Staatsspoorweg en Pematang—Siantar—Medan per Deli Spoorweg Maatschappij worden afgelegd. Personenauto's, desgewenscht bij aankomst van de booten te Padang (Emmahaven) en Medan (Belawan-Deli).

PLAATSKAARTEN VERKRIJGBAAR TE:

Padang bij den Exploitatatiechef der Staatsspoor- en Tramwegen ter Sumatra's Westkust en bij den Secretaris der Vereeniging „Toeristenbelang”.

Fort de Kock bij den Administrateur van 's Lands-automobiëldiensten.

Medan bij den Agent der K. P. M. (Nienhuysweg hoek Nieuwe Markt).

Singapore bij den Agent der K. P. M., het Reisbureau Thos Cook & Son en The American Express Company Inc.

Penang bij den Agent der K. P. M.

Colombo bij het Reisbureau Thos Cook & Son.

Rangoon bij het Reisbureau Thos Cook & Son.

Calcutta bij het Reisbureau Thos Cook & Son.

Weltevreden bij den Agent der K. P. M., het Reisbureau Lindeman (Pasarbaroe Zuid 29) en bij de Vereeniging Touristenverkeer (Noordwijk 36).

Soerabaia bij den Agent der K. P. M.

Semarang bij den Agent der K. P. M.

Hoogvlakte van Brastagi met Sibongan.

DELI SPOORWEG MAATSCHAPPIJ

Autobus van de Deli Spoorweg Maatschappij op weg naar Brastagi.

BRASTAGI, 4800 VOET HOOG GELEGEN OP DE KAROHOOGVLAKTE, IS HET GEZONDHEIDSOORD BIJ UITNEMENDHEID VAN DE OOSTKUST VAN SUMATRA. DE DELI SPOORWEG MAATSCHAPPIJ ONDERHOUDT EEN DAGELIJSCHEN DIENST MET GOED INGERICHTE, VAN LUCHTBANDEN VOORZIENE AUTOBUSSEN TUSCHEN MEDAN—BRASTAGI EN KABAN DJAHÉ. DUUR VAN DEN RIT MEDAN—BRASTAGI $\pm$ 3 UUR. RETOUR 1e KLASSE SNELDIENST MEDAN—BRASTAGI f 10.50.

DE AANGENAAMSTE VERBINDING VAN BELAWAN NAAR MEDAN EN OMGEKEERD IS PER TREIN IN DE GEMAKKELIJKE RIJTUIGEN VAN DE
DELI SPOORWEG MAATSCHAPPIJ.

DIENSTREGELING

BELAWAN vertrek 5.50; 7.10; 8.10; 9.10; 10.10; 11.10; 12.10; 1.10; 2.10; 3.10; 4.13; 5.—; 5.20.
MEDAN aankomst 6.41; 7.47; 8.47; 9.47; 10.47; 11.47; 12.47; 1.47; 2.47; 3.47; 4.45; 5.37; 6.11.

MEDAN vertrek 5.50; 6.17; 7.20; 8.—; 9.—; 10.—; 11.—; 12.—; 1.—; 2.—; 3.—; 4.18; 5.25.
BELAWAN aankomst 6.40; 7.07; 7.50; 8.37; 9.37; 10.37; 11.37; 12.37; 1.37; 2.37; 3.37; 4.45; 6.15.

VRACHTPRIJS BELAWAN—MEDAN EN OMGEKEERD ENKELE REIS 1e KLASSE f 1.40, 2e KLASSE f 0.80. VOOR RETOURLIJETTEN, GELDIG DEN DAG VAN UITGIFTE EN DEN DAAROP VOLGENDEN DAG, WORDT TWEEMAAL DE VRACHT VOOR DE ENKELE REIS BEREKEND MET EEN REDUCTIE VAN 20 %.

Inlichtingen zijn te verkrijgen aan de stations der Deli Spoorweg Maatschappij en telefoon 973, Medan.

REPATRIEERENDEN! AANBEVELENSWAARDIGE ADRESSEN.

AMSTERDAM.

Wie zingt daar?

..... de *New Edison*

KUNSTZAAL EDISON LEIDSCHESTR. 84
AMSTERDAM

OOK OP RADIO-GEBIED HET BESTE

MEUBILEERINRICHTING „DE PHOENIX“

- - Betrouwbaar adres voor - -

COMPLEETE MEUBILEERING

Damrak 76 AMSTERDAM Warmoesstr. 141

**RALEIGH, MARCONI en J. C. R.
RIJWIELEN**

Vertegenwoordigers voor AMSTERDAM:
GEER. BERGREIJER, Rozengracht 49
TELEF. 48540

„THE VARSITY“
en andere Easy Chairs
alleen verkrijgbaar bij
P. F. L. DE RIDDER
alleen Hartenstr. 21A'dam

Billardfabriek „WILHELMINA“
STADHOUDERSKADE 127 A'DAM

EUROPEESCH KAMPIOENSCHAP 1926

NATUURLIJK wederom op

WILHELMINA BILLARDS

**AARDAPPEL
SCHILMACHINE**

DAKE

DAMRAK 30
KALVERSTRAAT 105

**HOTEL, CAFÉ-RESTAURANT
„KRASNAPOLSKY“**
GERENOMEERDE KEUKEN - DANCING

NIJMEGEN.

G. W. J. LEENTVAAR.
Nijmegen. St. Annastraat 56.

Moderne Waschtafels.
Baden en Geysers.
Centrale Verwarming.
Warmwatervoorziening.
Electrische Artikelen.
Haarden en Fornuizen.
Bezoekt onze Modelzaal.

Instituut SEEGER
St. Annastraat 18 Nijmegen.
- Steno - Typen - Talen
Boekhouden - Copieërinrichting.

B. S. A.
RIJWIELEN.

G. VAN DER POL. Groote Markt 20.

Wie zingt daar?

..... de *New Edison*

KUNSTZAAL EDISON L. Burchtstr. 21 en 21A
NIJMEGEN

OOK OP RADIO-GEBIED HET BESTE

**GEEFT U OP ALS LID
VAN DE VEREENIGING**

OOST EN WEST

VRAAGT

SPOOR'S MOSTERD

SPOOR'S KERRIE

SPOOR'S ZWITSERSCHE KAAS

SPOOR'S GESTAMPTE MUISJES

VOOR ZUIVERHEID VAN ALLE ARTIKELN WORDT INGESTAAN

FABRIKANT W. A. SPOOR JR.

CULEMBORG (HOLLAND)

VRAAGT
INLICHTINGEN
bij

**FIRMA
C. A. RUIGROK
& ZONEN**

VOGELENZANG
(bij HAARLEM)

HANDELMAATSCHAPPIJ

R. S. STOKVIS & ZONEN

Afdeeling RADIO

ROTTERDAM

Eenige Agenten van:

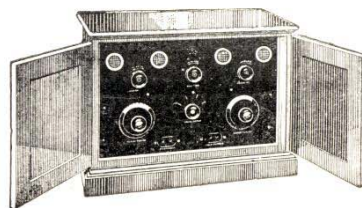
The Sterling Telephone-Electric Co. Ltd.

London-Dagenham (Essex)

Fabrikanten van

RADIO-ONTVANGTOESTELLEN

EN ONDERDEELN

VRAAGT INLICHTINGEN!

INDIË

GEILLUSTREERD TIJDSCHRIFT VOOR NEDERLAND EN KOLONIËN

ONDER REDACTIE VAN PROF. DR. A. W. NIEUWENHUIS,
O. L. HELFRICH EN C. LEKKERKERKER
REDACTRICE IN INDIË MEVROUW M. E. REITSMA-BRUTEL DE LA RIVIÈRE
DIRECTEUR: H. F. WAGENAAR REISIGER

REDACTIE: LEIDEN. JAN VAN GOYENKADE 44
ADMINISTRATIE: HAARLEM. GROOTE HOUTSTRAAT 93

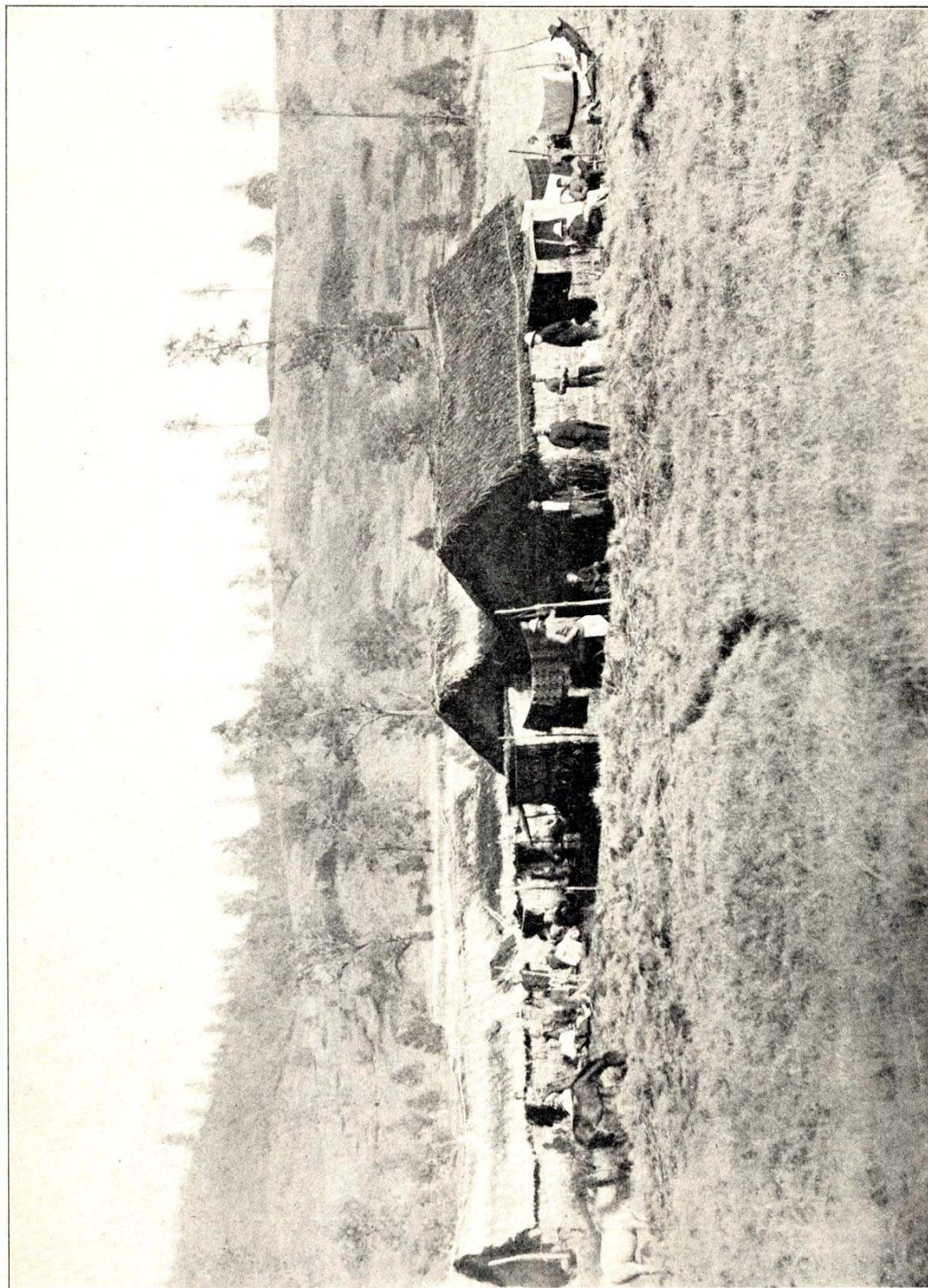
PRYS PER JAAR f10.- (NEDERLAND), f14.- (KOLONIËN)

TOP VAN DEN UITGEBRANDEN VULKAAN ARGOPOERO, DE WESTELIJKSTE VAN HET JANG-GEBERGTE,
HOOGTE 3068 M., AFSTAND VAN DE ALOEN-ALOEN LOXJÈNG 2 K.M. OOST-JAVA.

NEDERLANDSCH OOST-INDIE:

ADMINISTRATIE: N.V. BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ G. KOLFF & Co., WELTEVREDEN.

GEZICHT OP DE „PONDOK” VAN DE COMMISSIE EN DE DAARACHTER STAANDE JAGERSHUT IN 1897, AAN DEN RAND
VAN DE „GROOTE ALOEN-ALOEN”-VLAKTE NABIJ DE BRON VAN DE DELOEWANGRIVIER.

NOGMAALS HET JANG-PLATEAU.

INLEIDING.

edert mijn vorig artikel in dit Tijdschrift — zie de afleveringen van 15 en 29 April 1925 — is de kans van slagen van het plan vergroot, doordat de erfpachters er ooren naar hebben, doch alleen tegen een prijs, die niet gering is. Hierover straks.

Voor eene blijvende Europeesche vestiging op het Jang-plateau, met als centrum een hôtelsanatorium, is het noodig de zaak in het groot aan te vatten en uit te werken en niet eerst in het klein te beginnen om haar langzamerhand uit te breiden. Gaat men na hoe alle sanatoria en hotelletjes in het gebergte op Java vroeger in het klein zijn opgezet, dan hebben de meesten een slepend bestaan gevoerd; slechts enkelen konden zich opwerken tot oorden die veel aftrek hadden en in de season druk bezocht werden (Tosari, Nongko Djadjar, e.a.).

Het thans ontworpen plan heeft echter een veel grootscher doel dan het exploiteeren van een hôtelsanatorium. Trouwens, de streek is van de bewoonde wereld te ver afgelegen om met weinig kosten er iets van te maken, want het zou zeer moeilijk te bereiken zijn en daardoor het publiek op Java er van afschrikken het te bezoeken. Er is te veel „soesah” aan verbonden en daarvan heeft men in Indië een vreeslijken afkeer, zooals ik onderzocht heb toen ik, bij mijne herhaalde tochten naar het plateau vrienden en kennissen trachtte mede te krijgen. Ieder wilde graag van de partij zijn maar toen de dag van vertrek bepaald werd, had de eene hoofdpijn, de andere zieke familieleden, een derde had het te druk, enz. enz. Ik heb de vaste overtuiging gekregen dat het plan dan alleen levensvatbaar is, indien het publiek met gemak de plaats bereiken kan en er alles kan vinden om te genieten en niet te kniesoeren en daarom moet het in 't groot met een groot kapitaal worden opgezet. Nu de oorlog en als gevolg daarvan geledene misère achter den rug is, zijn de tijdsomstandigheden van dien aard geworden, dat er veel kans van slagen is indien het goed aangevat wordt. Hieronder zal uitgelegd worden, hoe ik me voorstel, dat gehandeld moet worden om een gunstigen uitslag te kunnen verwachten.

In het kort worden vooraf eenige geografische punten in herinnering gebracht.

Het hoogland van den Jang (Ajang) ligt in Oost-Java, op de grens der residenties Pasoeroean en Besoeki en is op één na (Raoen-Idjen) het oostelijkst gebergte van Java. Het is zeer uitgestrekt, bevat verscheidene toppen, zooals Argopoero (3086 M.), Welirang, de hoogste en westelijkste, Seméroe (2946 M.), Pandoe, Djambangan (2492 M.), Gilap (2478 M.) en Krintjing (2773 M.) de oostelijkste top. De afstand tusschen de eerste en de laatste top bedraagt linea recta 12 K. M.,

richting W.—O. Van Noord tot Zuid is het hoogland hoogstens 6 K. M. breed en wel dáár, waar de groote vlakten voorkomen. Het bestaat uit ravijnen, zware en flauwe hellingen en groote vlakten, waarvan de Groote Aloen-aloen-vlakte met aangrenzende Aloen-aloen Kasoer en Aloen-aloen Mèsém in den vorm van een hoefijzer en op 2218 M. hoogte, ongeveer 300 bouw oppervlakte heeft en de plaats is waar de stad in spé verrijzen zal. Een krachtige bron met heerlijk water, voldoende voor duizenden menschen, ontspringt 20 M. beneden den rand der Groote Aloen-aloen-vlakte.

De vlakste gedeelten van het hoogland, waar geen bosch groeit, zijn in 1906 in erfpacht afgestaan in drie complexen: 1ste de Kleine Aloen-aloen-vlakte in het Noorden (77 bouw), 2de de Zuidelijk er van gelegen Groote Aloen-aloen, verdeeld in drie perceelen golvend terrein, w.o. de groote vlakte begrepen is (1303 bouw), en 3e de 5 K. M. ten Westen van de Deloewangbron, op 2800 M. hoogte gelegene Aloen-aloen Lonjèng, een prachtig dal, ook van water voorzien (180 bouw), of te zamen 1560 bouw. Er is dus ruimte genoeg voor duizenden Europeanen. Zie hierachter de kaart van het perceel op verkleinde schaal en ter oriëntering een overzichtskaart van Oost-Java.

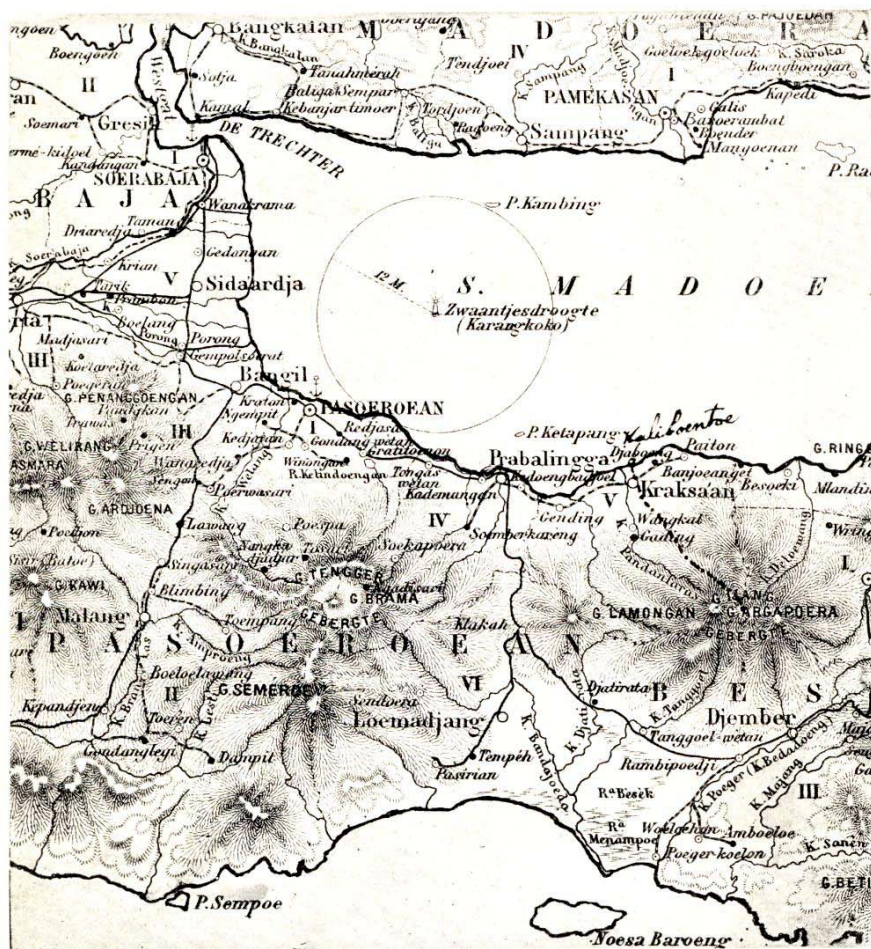
HOE KAN HET PLAN TOT UITVOERING WORDEN GEBRACHT ?

Beschouwen wij eerst de technische zijde, dan zijn noodig:

1. een auto-weg van de vlakte naar het hoogland;
2. afbakening van het plateau in wegen, plantsoenen, bouwterreinen en verder op andere plekken boerderijen, inrichtingen voor kleine industrieën, enz.
3. watervoorziening uit de bron ten behoeve van woningen als anderszins;
4. verlichting der plaats en verlichting alsmede verwarming der woningen langs electrischen weg, waartoe in het Deloewangravijn een waterkrachtwerk wordt aangelegd;
5. rioleering als anderszins behorende tot de publieke werken;
6. landingsplaats en garage voor vliegtuigen.

Ad. 1. De auto-weg kan van het Noorden of van het Zuiden naar het plateau worden aangelegd. Van het Westen uit zou de weg, bij halte Malasan der S. S. aanvangende, lang worden en langs den steeds werkzamen berg Lamongan moeten loopen, zoodat vele moeilijkheden overwonnen zouden moeten worden.

a. De weg via Kraksaän uit het Noorden is beschreven op bladz. 51—52 van afl. 3 (29 April 1925) van dit tijdschrift en geschetst op de overzichtskaart. Hij is verre te verkiezen boven dien welke uit het Zuiden zou kunnen worden aangelegd, omdat: 1ste, langs dezen weg de afstand

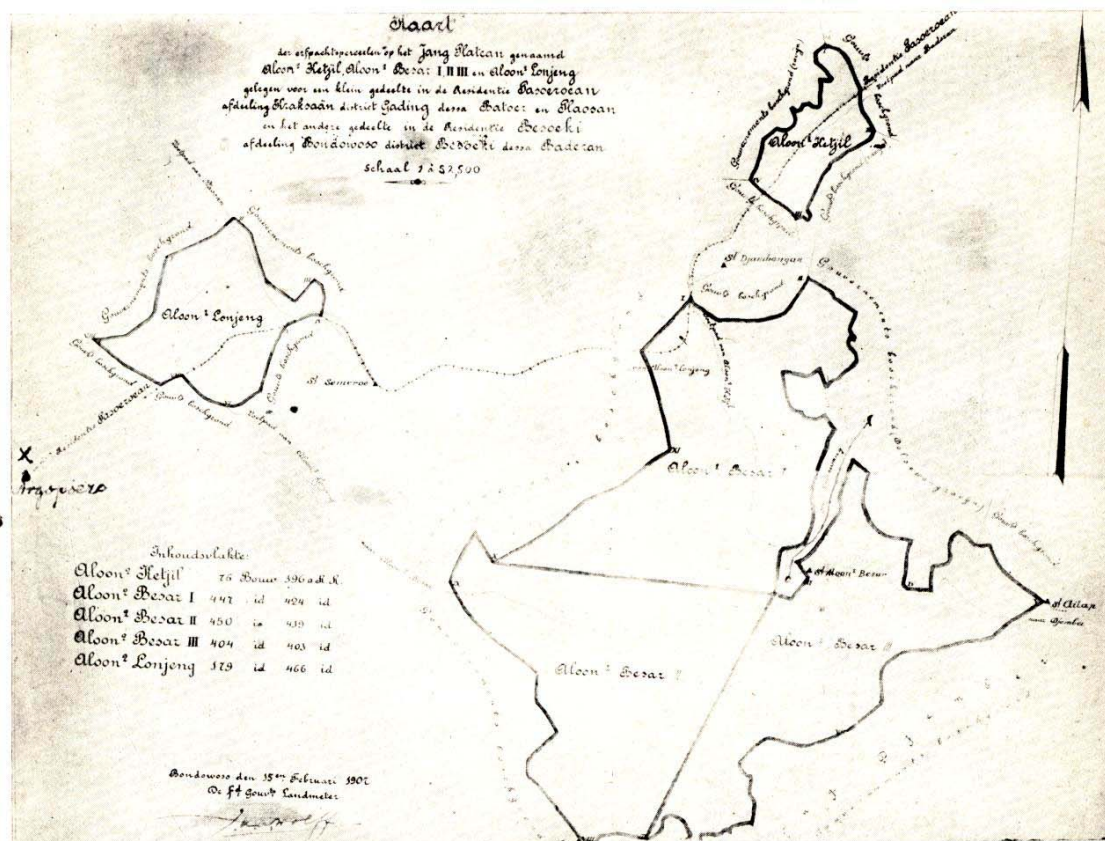
Kaart van Oost-Java.

van Soerabaja, het uitgangspunt, tot aan het hôtél-sanatorium aan den rand der Groote Aloen-aloen-vlakte bij de bron der Deloewangrivier, ongeveer 185 K.M. lang zou zijn; 2e men per auto van Soerabaja rijdende, steeds den grooten postweg via Pasoeroean en Probolinggo naar Kraksaän (130 K.M.) volgen kan; men vervolgens zuidwaarts ombuigende langs Kandangdjati, Renteng en Plaosan, geleidelijk over den breedten bergrug stijgt, zal boven 5000 voet hoogte wel is waar allengs smaller wordt, maar toch na eenig zoeken een gemakkelijk tracé met eene stijging van ongeveer 5 % te vinden zal zijn. Boven de vroegere „pondok matjan”, waar het tracé oostwaarts ombuigt, zal deze weg misschien een eind hooger zigzagsgewijs tegen den steileren bergwand dienen te worden aangelegd tot men gemakkelijk langs de bovenzijde van het ten Noorden er van gelegen ravijn oostwaarts kan ombuigen. Is men dit punt voorbij, dan stijgt de weg weer geleidelijk langs de noordelijke helling van den Seméroe-top, om ten slotte op het zadel tusschen Seméroe- en Djambangan-toppen uit te komen op

2300 M. hoogte van daár zacht af te dalen naar de Groote AloenAloen-vlakte. Het ravijntje van de Deloewang-bron zal dan overbrugd moeten worden. 3e. Al het zware goederenvervoer, zooals het houtwerk noodig voor huizenbouw — de woningen zullen van hout gemaakt moeten worden, omdat baksteen er niet te maken zijn — als anderszins, kan van Soerabaja of elders over zee naar Kalibcentoe, de aanlegplaats van Kraksaän voor prauwen, worden getransporteerd om vervolgens per vracht-auto naar de hoogvlakte vervoerd te worden.

De zuidelijke route volgt den grooten postweg tot Probolinggo, buigt zuidwaarts naar Klakah om en volgt den binnenweg naar Djember via Djatiroto tot Tanggoel, waar de aan te leggen auto-weg in noordwaartsche richting een aanvang neemt. De route over Tanggoel zou ongeveer 40 K.M. langer worden, want het traject Soerabaja—Probo-

linggo—Klakah—Tanggoel is 165 K.M. lang en de van daar naar het Jang-plateau stijgende weg kan ook op 60 K.M. gesteld worden. Het tracé van Tanggoel naar het plateau zal door het dal van de Tanggoelrivier moeten stijgen en, ziet men de kaart van dit terrein na, dan is het m.i. duidelijk dat het terrein veel meer geaccidenteerd en zelfs steil is; vooral de laatste klim tot de Aloen-aloen Mèsen zal een tour de force zijn en komen er gevaarlijke punten in voor, waarbij de auto gevaar lopen zou in het ravijn gestort te worden. Van Rambipoedji uit zou vermoedelijk een beter tracé naar de hoogvlakte te vinden zijn, maar dit plaatsje ligt weer 20 K.M. verder, oostwaarts van Tanggoel. Misschien zal het ook mogelijk zijn veel oostelijker, nabij Djember, een gemakkelijk weg aan te leggen, maar dit tracé heeft weer het groote bezwaar, dat men nog verder van Soerabaja af, de stijging begint en dus de trek naar het plateau er niet door zal worden bevorderd. Het groote publiek toch voor het bezoeken en bewonen van het Jang-plateau moet uit het Westen komen, van Soerabaja in de eerste

Kaart van het erfpachtpereel Jang Plateau. 1 : 52500.

plaats, en alle andere westelijk er van gelegen streken tot zelfs Batavia.

Een groot nadeel van een weg door het dal van de Tanggoelrivier is verder de groote vochtigheid van het klimaat; het regent er dikwijls in den Oostmoeson en wordt het uitzicht door nevel belemmerd. De weg van de noordzijde van den berg genomen, gaat daarentegen door een zeer drooge streek. Het zal misschien later wenschelijk zijn om uit het Djembersehe een auto-weg naar boven aan te leggen en zulks ten behoeve van de in die afdeeling en in het Banjoewangsehe woonachtige Europeanen, maar dit is bijzaak.

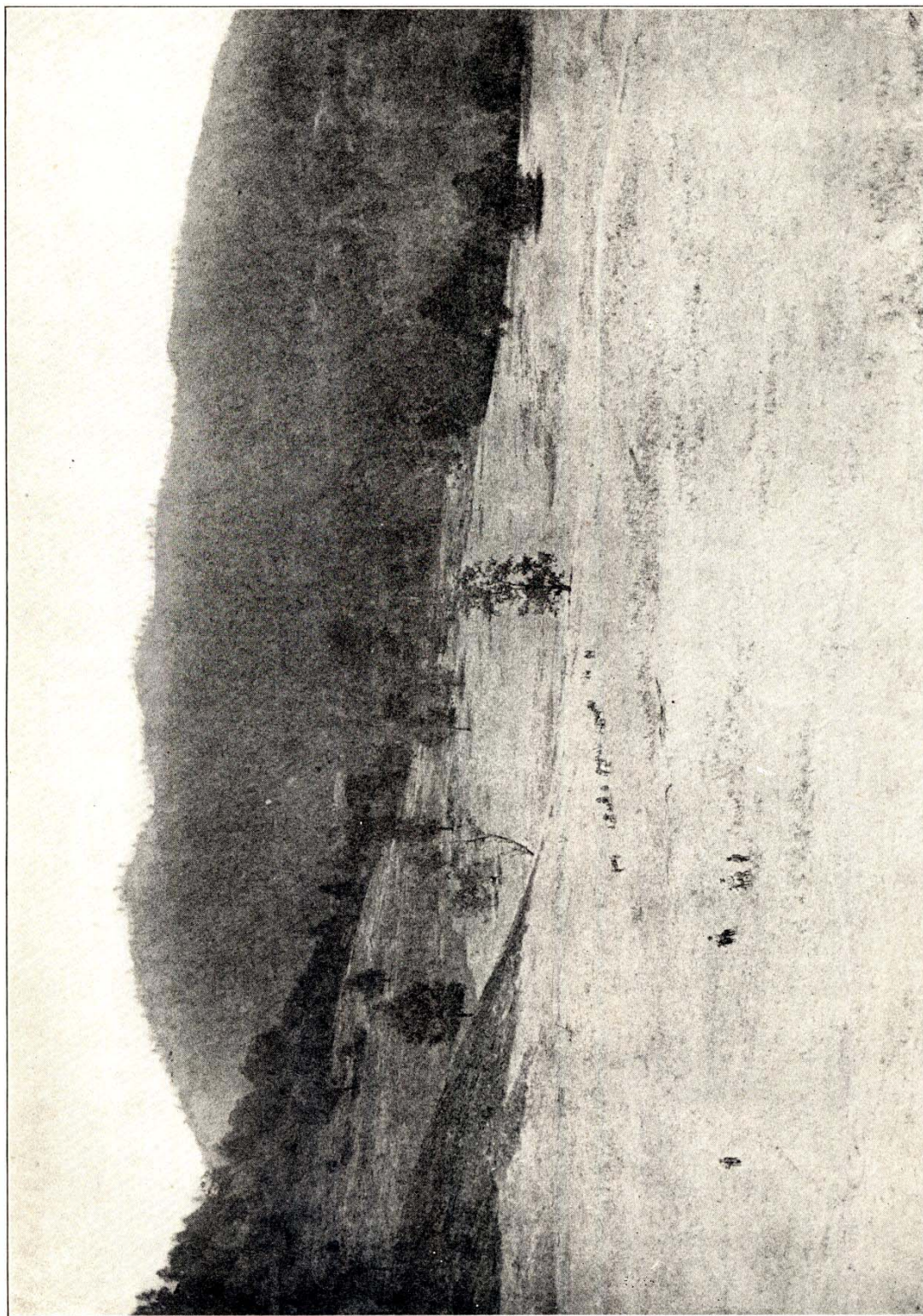
Hoofddoel moet zijn een auto-weg, waarlangs men van uit Soerabaja zoo spoedig mogelijk het Jang-plateau bereiken kan en dan is de route via Kraksaän de aangewezen weg; men kan dan binnen zes uren best boven zijn.

Dat deel van het publiek dat geen eigen auto bezit, kan de reis per spoor tot Probolinggo maken. Misschien zoude de Probolinggo Stoomtram Maatschappij met den dienst der Staats-spoorwegen een overeenkomst kunnen sluiten betreffende het vervoer van de voor het Jang-plateau bestemde passagiers en hun bagage in afzonderlijke wagens, die, te Probolinggo afgehaakt, door een locomotief van de Probolinggo stoomtram naar Kraksaän worden getrokken en later terug-

keeren met passagiers van het plateau komende. Te Kraksaän zullen dan van zelf auto-bussen gestationneerd zijn om deze passagiers verder naar boven te brengen, waar zij omstreeks 3 à 4 uur zouden kunnen aankomen.

Ad. 2. De aanleg van wegen op het plateau als straten waarlangs de woningen zullen staan, is in de eerste plaats noodig. Vervolgens de aanleg van paden naar de verschillende deelen van het hoogland, waarheen men wandelen kan, en ten slotte de aanleg van een auto-weg van de Groote Aloen-Aloen naar de Aloen-Aloen Lonjeng en door naar den top van den Argopoero, waar banken geplaatst worden om te genieten van het schitterende uitzicht dat men 's morgens en des namiddags over Oost-Java met Madoera in 't verschiet heeft. Van af 11 uur komen gewoonlijk de wolken opzetten, waardoor het uitzicht belemmerd wordt; tegen 4 uur trekken deze doorgaans weder weg.

Ook plantsoenen dienen op verschillende punten te worden aangelegd, o.a. vóór 't sanatorium. Het spreekt van zelf dat alle Europeesche bloemen er prachtig bloeien. Ook langs den rand van het Deloewangravijn en op de Aloen-Aloen Mèsém, waar men aan den zuidelijken rand een schitterend uitzicht op de zuidkust van Oost-Java heeft, zullen banken gelegenheid geven er kalm van de vergezichten te genieten.

GEZICHT OP DE „KLEINE ALOEN“-VLAKE EN DE TERUGKEERENDE COMMISSIE MET GEVOLG,
GENOMEN VAN DE HELLING VAN DEN
BERGRUG PÉTÉKAN, ZIJNDE DIE WAAROVER HET VOETPAD LEIDT VAN BADERAN GAANDE NAAR DE HOOGVLAKE.

Het voor bouwterrein bestemde gebied zal in strooken worden afgebakend, noodig voor een woning met tuintje. Het is begrijpelijk dat de woningen vanwege het koude klimaat gesloten zijn en dus niet ruim aangelegd behoeven te worden, zoodat de stukken grond, die van den erfpachter moeten worden afgekocht voor $\pm f$ 0.50 de vierkante Meter, ook niet groot behoeven te zijn. Het hôtel-sanatorium komt in het centrum te staan en zullen behalve woonhuizen allengs ook commensalenhuizen, winkels, scholen, kerken, enz. op het plateau gebouwd worden, kortom het plaatsje zal zich langzamerhand tot eene Europeesche stad uitbreiden. Zooals vermeld, zal het bouw materiaal van hout moeten zijn op steenen fundeering. Eruptiegesteente is in de nabijheid te vinden. Het hout zal pasklaar van beneden moeten komen, want de nabijgelegen casuarinen- en andere wildhoutbosschen staan onder geregeld beheer en is de aankap eruit verboden. Witte mieren komen op het plateau niet voor, zoodat er geen bezwaar is om zachtere houtsoorten dan djatihout te bezigen. Hiernevens worden eenige modellen van Zwitsersche *chalets* vertoond, w.o. een van twee verdiepingen¹⁾. De erfpachter beweert na lang zoeken op eene plek zand en elders aarde gevonden te hebben waarmede hij er in geslaagd is metselsteenen te bakken. Als bouw materiaal heeft het nog niet gediend. Voor den bouw en de inrichting van het sanatorium zal overleg met den geneeskundigen dienst gepleegd moeten worden. Wellicht is het aan te bevelen een prijsvraag voor het ontwerp er van uit te schrijven De boerderijen en inrichtingen voor kleine industrieën (smederijen, timmermans- en reparatie-inrichtingen, enz.) zullen op de overige terreinen worden opgericht en een goed bestaan opleveren. Hollandsche koeien aarden er ongetwijfeld, evenals paarden en schapen; voedzame grassoorten er uitgezaaid, — de ondervinding heeft het bewezen — groeien

¹⁾ Voor het verkrijgen van modellen van voor het hoogland geschikte Zwitsersche chalets heb ik me in verbinding gesteld met den heer G. Burkhardt, H heweg 14 f, Bern, Zwitserland, een specialiteit in Chaletbouw en ontving van hem eenige teekeningen van chalets van 2 verdiepingen, waarvan de eenvoudigste hier is afgedrukt. Hij levert de gezamenlijke houtwerken als: „W nde, T fer, B den, Decken, Treppen, Fenster, T ren, Dach, etc. franko Bern verladen”. Woning voor 1 familie circa fr. 11.400 al naar het model, voor 2 families fr. 15.700 en een ruime woning voor fr. 25.400.

Verder schrijft hij: „Die Ausführung w re sehr solid, gef llig und zweckprechend in Hinblick auf den Transport und die Montage durch fremde Handwerker”. Daarna verzocht ik hem eenige modellen van chalets van  ene verdieping te mogen hebben en ontving kort vóór het afdrukken van dit artikel de hierbij afgedrukte teekeningen en andere met prijsopgave betreffende chalets met 3 kamers fr. 18.000 tot fr. 20.500 en die met 4 kamers, van fr. 20.000 tot fr. 21.500 al naar het oppervlak. Verder schrijft hij: „Bei gleichzeitiger Ausführung mehrerer Objekte würde sich der Preis reduzieren”.

Wil men er meer van weten, dan wende men zich rechtstreeks tot hem, want hij vermeldt niet, waarom deze laatste zooveel duurder zijn geworden.

daar goed, terwijl vruchtboomen, vooral groenten en graangewassen er welig tierden. Voor menig Europeaan, die wat kapitaal bijeen heeft vergaard en in Indië in een gezond Europeesch klimaat wil blijven leven om niet ver van zijne kinderen en andere familieleden verwijderd te zijn, is zoodoende een nuttige en voordeelige werkring te vinden. Door als kleine boer op het hoogland te gaan leven en zelf den grond te bewerken, kan een Europeaan in dat klimaat met een gemiddelde temperatuur van 14  C. zeker handenarbeid op het veld verrichten, te meer, daar de hemel op het midden van den dag bewolkt is.

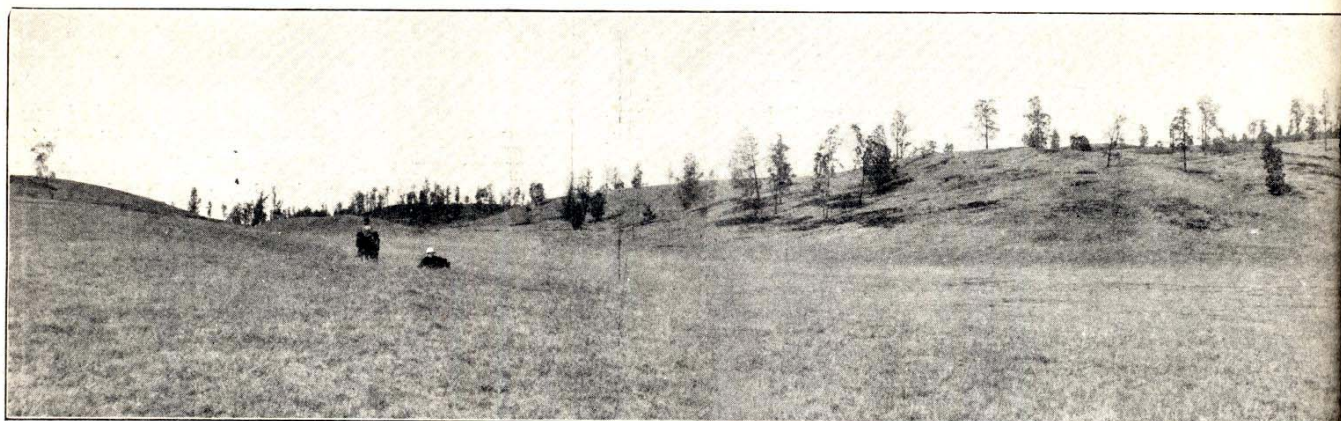
Ad 3. De watervoorziening uit de bron van de Deloewang ten behoeve van de woningen en andere inrichtingen op het plateau, dient door deskundigen uitgewerkt te worden. De bron staat buiten het perceel, maar het is aan geen twijfel onderhevig of de Regeering zal er geen bezwaar tegen hebben om haar te doen afsluiten en het water ervan beschikbaar te stellen. Niet al het water is dan voor de lagere streken verloren, want overal terzijde van de beek wier oorsprong de bron is, ontspringen langs haren loop bronnetjes, waardoor die beek in het Deloewangravijn zich stortende, een snelvlietende stroom is geworden, die ook d  r door andere bronnen gevoed wordt.

Ad 4. Het water van bovenbedoelde beek, die verschillende stroomversnellingen heeft en verder een grooten waterval vormt, wordt vervolgens benut voor een groot waterkrachtwerk¹⁾ dat de elektrische kracht zal verstrekken voor de verlichting van de plaats en de woningen niet alleen, maar tevens voor verwarming der woningen 's avonds, als de temperatuur gedurende den oostmoeson tot nabij het vriespunt daalt.

Teneinde omtrent deze, voor het welslagen van het doel belangrijke kwestie zekerheid te hebben, wende ik me om inlichting tot een mij bekenden directeur van eene Provinciale Electriciteits-Maatschappij en vernam het volgende: „Electriche verwarming eischt n.l. veel electriciteit en „wordt te duur, wanneer U de electriciteit moet „betrekken uit een kolencentrale, als in Den Haag „het geval is. Beschikt U over een waterval, dan „kunt U heel goed electrisch verwarmen en wordt „dit oock algemeen gedaan, bijv. in Zwitserland „(St. Morits (1850 M.), Arosa (1815 M.) en alle „Kurorten).”

„Juist voor Uw doel, waarbij 't toch niet gaat „om een intensieve verwarming met temperatu- „ren van 20  Celsius vorst, lijkt mij de elektrische „verwarming aangewezen, maar tob niet over het „systeem, want dit is absolute bijzaak. Wat U op „Uw plateau in Indië wilt doen, is tallooze malen „toegepast in Zwitserland met kleine waterkrach-

¹⁾ Zie het artikel „Electriciteit in Nederlandsch-Indië” van Ir. C. D. Volker, opgenomen in aflev. 16 (28 October 1925) van dit tijdschrift. Daarin wordt, toegelicht door mooie photo's, vermeld hoe de ontwikkeling der electriciteitsvoorziening in Indië, voornamelijk op Java, reeds is voortgeschreden.

PANORAMA VAN HET ZOOGENAAMDE „JANG-PLATEAU” BESTAANDE UIT DE „GROOTE ALOEN-ALOEN

Op den achtergrond rechts de Djambangan-top links daarvan de toppen Seméroe en Pandoe; achter dezen laatsten ligt de westelijkste top van de helling van den breeden uitlooper ontspringt, welke zacht glooiend in breede plooiën van de Pandoe in de hoogvlakte en de westelijk en gedeelte van de vlakte, de door een afdak overdekte droge put van 5 M. diepte, op last van de onderzoekings-commissie gegraven. Het recht beeld van den ruiter, zinkt het terrein mede weg naar de zuidelijk er van gelegen vlakte van Djember. Tusschen den rechts van dit heuvel doorgaande, buigt de „Aloen-Aloen Kasoer” zich rechts om en verbreedt zich vervolgens in de aangrenzende grootere vlakte „Aloen-Aloen Ma nagenoeg vlak terrein. De fotografie is genomen vanaf den voet der noordelijke helling van den rug, die van den Gilap-top westwaarts afdaalt naar de vlakte aan de zuidzijde. Hoogte van het plateau 2218 M. of bijna 7100 Rijnl. voet. Oppervlakte

„ten ter plaatse, die voor één enkel dorpje licht, „kracht en warmte geven.”

Door dit gunstig oordeel van een bekend deskundige, is de verwarming der woningen een opgelost vraagstuk. Verwarming van het water voor baden en huiselijk gebruik is dan tevens mogelijk. Uit een oogpunt van brandgevaar met het oog op de houten gebouwen, is dit een cardinaal punt, want het gevaar is minder indien men electriciteit in stede van petroleum, gasoline, enz. gebruikt.

De autogarages en de bewaarplaatsen van benzine kunnen van gegalvaniseerd ijzer worden opgetrokken. Mochten de stalen huizen, met den bouw waarvan men volgens den correspondent van de „Nieuwe Courant” te Londen, d.d. 12 Februari j.l., eindelijk een ernstig begin zal maken, er werkelijk komen en zij voldoen, dan zullen zij ook wel hun weg naar het Jang-plateau vinden.

Bijgaande photo van het Deloewangravijn geeft de plek aan, waar vermoedelijk het waterkrachtwerk ongeveer 150 M. lager dan de Groote Aloen-Aloen-vlakte zal komen te staan, zijnde op den achtergrond. Op den vóórgrond is een mooi vlak terrein geschikt voor eventueele oprichting van ziekeninrichtingen ten behoeve van mindere militairen. Water is er uit verschillende bronnen te krijgen; hoewel het terrein buiten het perceel ligt, grenst het er aan.

Het is verder te begrijpen dat in dit klimaat het bediendenpersoneel tot een minimum kan worden gereduceerd en de huisvrouw, even als in Holland, vele huiselijke bezigheden zelf kan verrichten; besparing van kosten is daarvan het gevolg.

Ad. 5. Voor de rioleering kan later gezorgd worden. Voorloopig kan het tonnenstelsel toege-

past worden of zullen beerputten voldoende zijn. Daartegen is geen bezwaar, omdat de bodem van het plateau zeer poreus en droog is.

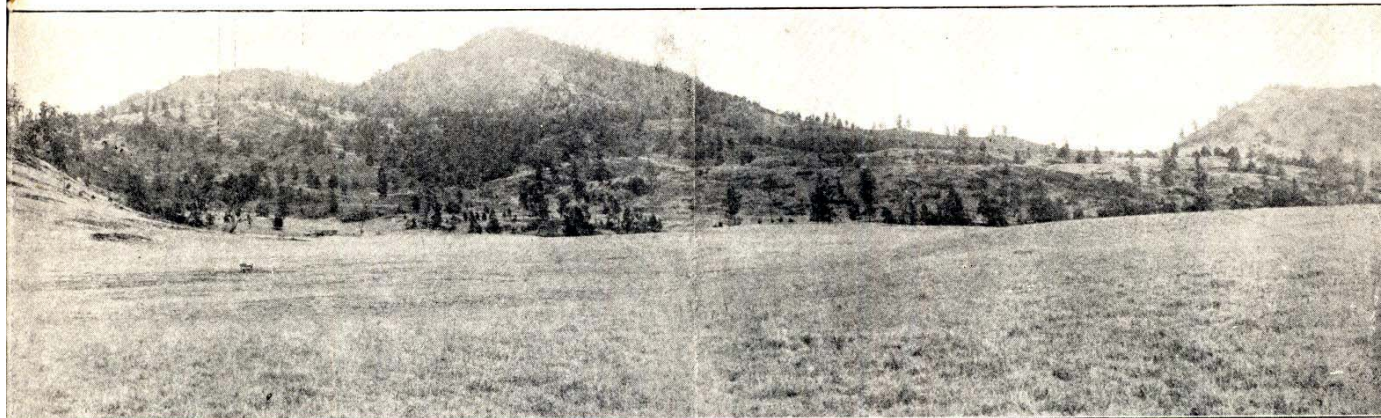
De aanleg van draadloze telegrafie is ook noodig en zou de antenne-inrichting wellicht, indien noodig, op den vlakken top van den Djambangan kunnen worden opgesteld.

Ad. 6. Als landingsplaats voor vliegtuigen

eigent zich het noordelijk gedeelte van de Kleine Aloen-Aloen-vlakte uitstekend, zijnde het terrein waar op de hierbij overgelegde photo de ruiters staan; rechts is Noord. De vliegtuigen komen uit het Noord-westen en strijken op deze noordelijkste vlakte neer, die op 4 K.M. afstand en ongeveer even hoog als de Groote Aloen-Aloen-vlakte ligt. Het terrein op den achtergrond van de photo is

De bron van de Deloewangrivier achter de „pondok” aan

-VLAKTE EN DE DAARAAN GRENZENDE LANGWERPIGE VLAKTE GENAAMD „ALOEN-ALOEN KASOER.”

oera verscholen. Aan den westelijken rand van de hoogvlakte, boven de bron van de Deloewang-rivier, die uit de daar ter plaatse steile noordelijke n gelegen Aloen-Aloen „Mësem” neerdaalt, ligt de pendok (jagershut) en meer links op den voorgrond, ongeveer in het midden en op het laagste uiteinde van de vlakte wordt door het steil daaruit wegzinkende Deloewang-dal begrensd. Links op den achtergrond, achter het heuveltje achter het gelegen voet van bovenbedoelden zachtglooienden breeden uitlooper (waarop wederom vlakten voorkomen) en den daarachter donker uitkomenden heuvel „” (lachende vlakten) die ongeveer 1 paal lang en breed is. Van de pendok tot het einde der „Aloen-Aloen Mësem” is de afstand $2\frac{1}{2}$ paal over een naar de Aloen-Aloen „Kasoer” en waarvan de uitlooper de linkergrens van de fotografie uitmaakt. Deze rug begrenst dus de groote Aloen-Aloen-totaal 130 baou zonder en $\pm$ 300 baou of 212 hectare met inbegrip van de Aloen-Aloen Mësem.

dat, waarlangs de geprojecteerde autoweg op het hoogland zou komen — van rechts naar links — en de smalle witte plek in het verschiep is het zadel tusschen Seméroe (de linksche top) en Djambangan (de linksche helling). Het vliegveld ligt dus dichtbij en behoeft een deel van de Groote Aloen-Aloen er niet voor te worden afgebakend.

De garage voor berging der vliegtuigen kan daar tevens gebouwd worden.

Ook voor het beoefenen van de sport leent zich 't hoogvlak bij uitstek. Tennis-, hockey- en voetbalvelden kunnen er te kust en te keur worden aangelegd, zoodat het Jang-plateau de aangewezen plaats is om er groote wedstrijden te houden.

Het spreekt van zelf en wordt hier slechts volledigheidshalve aangestipt, dat indien het bezoeken en bewonen van het pla-

teau allengs toeneemt, er spoedig behoefte zal zijn aan amusements en de kunst ook daár hare intrede zal doen. Alle Java bezoekende muziek- en theatergezelschappen zullen gaarne hunne talenten op het plateau ten toon spreiden en tevens van het heerlijke klimaat willen genieten. Een concertzaal, geschikt voor komedievoorstellingen, zal dan gebouwd moeten worden en zal de trek naar het hoogland er zeker door bevorderd worden.

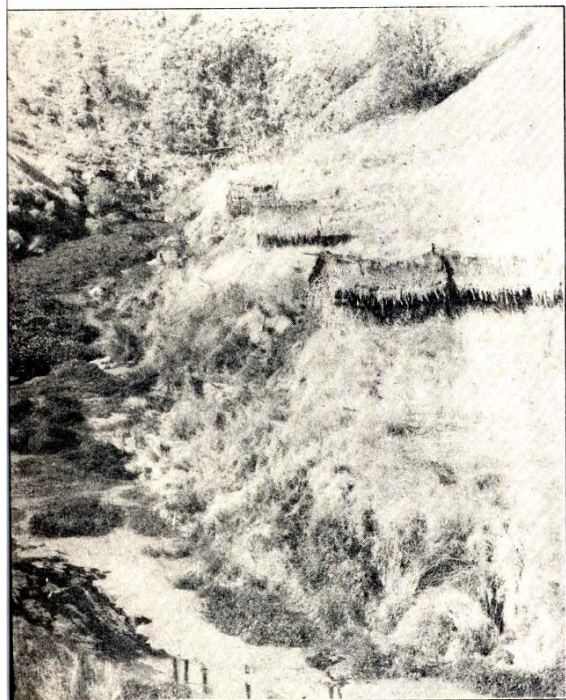
Nemen wij nu de financieele zijde van het plan in oogenchouw.

Het is begrijpelijk dat daartoe een groot kapitaal noodig is en groote winsten in de eerste jaren niet in uitzicht kunnen worden gesteld. Aangezien het algemeen belang van de Europeanen in Indië er door bevorderd wordt, stel ik me voor, dat alle lichamen, die in Indië, en wél voornamelijk op Java werkzaam zijn, naar krachten zullen hebben bij te dragen — zie het slot van mijn artikel op pag. 52, van aflevering 3, 1925, van dit tijdschrift.

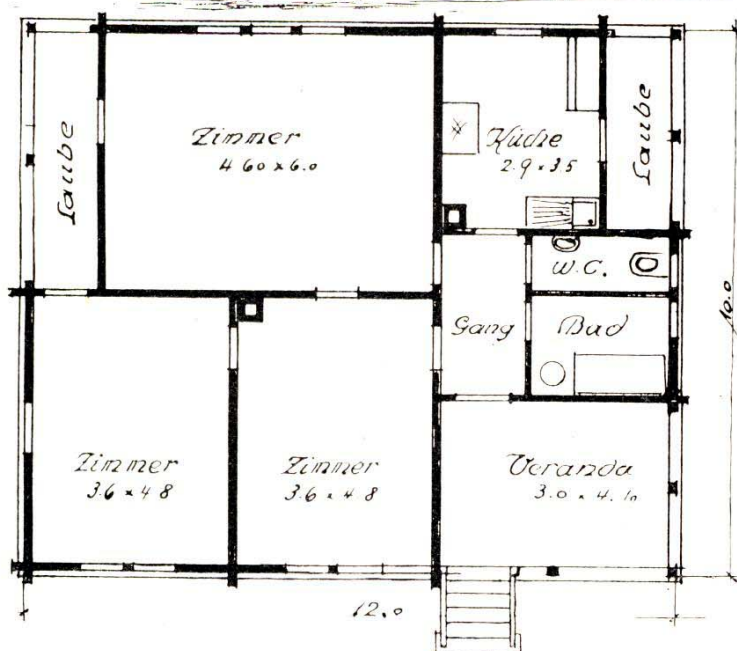
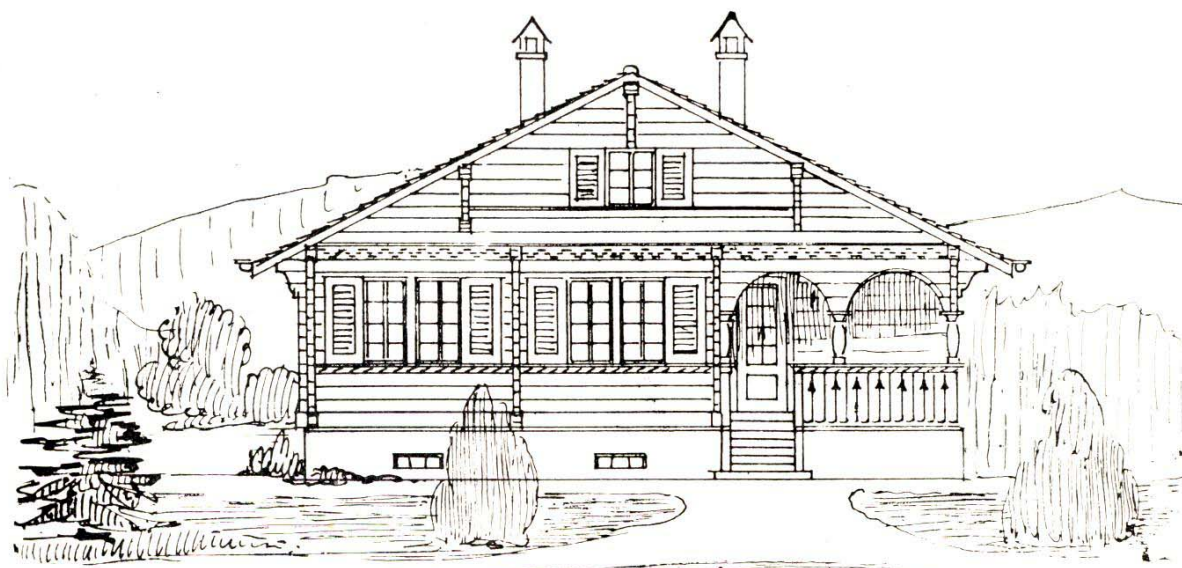
Door de vorming van eene Maatschappij van f 3.500.000,—, die van den erfpachter alle rechten op den grond overneemt, zal het mogelijk zijn het werkplan uit te voeren.

Indien alle maatschappijen en ondernemingen, die behooren tot den handel, de industrie, de cultures, den mijnbouw, enz. en personen die in Indië een goed bestaan hebben gehad en iets er voor gevoelen, hiertoe pondsgewijs inteekeenen en vanzelf ook het Nederlandsch-Indische Gouvernement daartoe bijdraagt, zoodat het kapitaal bijeen gebracht wordt, dan kan spoedig met de uitvoering een aanvang worden gemaakt.

In de eerste plaats zullen tot de aandeelhouders

en rand van de „Groote Aloen-Aloen”-vlakte, Jang-Plateau.

Chalet met drie kamers voor één gezin.

behooren de landbouwondernemers in Oost- en Midden-Java, die voor hunne geëmployeerden op-trekjes (pasanggrahans) op het Jang-plateau wen-schen te bouwen, waar hun personeel hetzij wegens ziekte, hetzij tot verpoozing, jaarlijks ge-durende eenigen tijd om-beurten zou kunnen ver-blijf houden, evenals de ondernemers van de Oostkust van Sumatra te Brastagi op de hoog-vlakte van Toba gedaan hebben. Deze zijn zelfs zoo ver gegaan, te Brastagi een Europeesche

school op te richten met bijbehoor-end internaat, ten behoeve van de kinderen van cultuur-employé's, die, om welke reden dan ook, hun kinderen elders moeten laten school-gaan.

Er is nu reeds veel aanvraag tot toelating op deze school, hoewel de opening op dit oogenblik nog niet heeft plaats gehad.

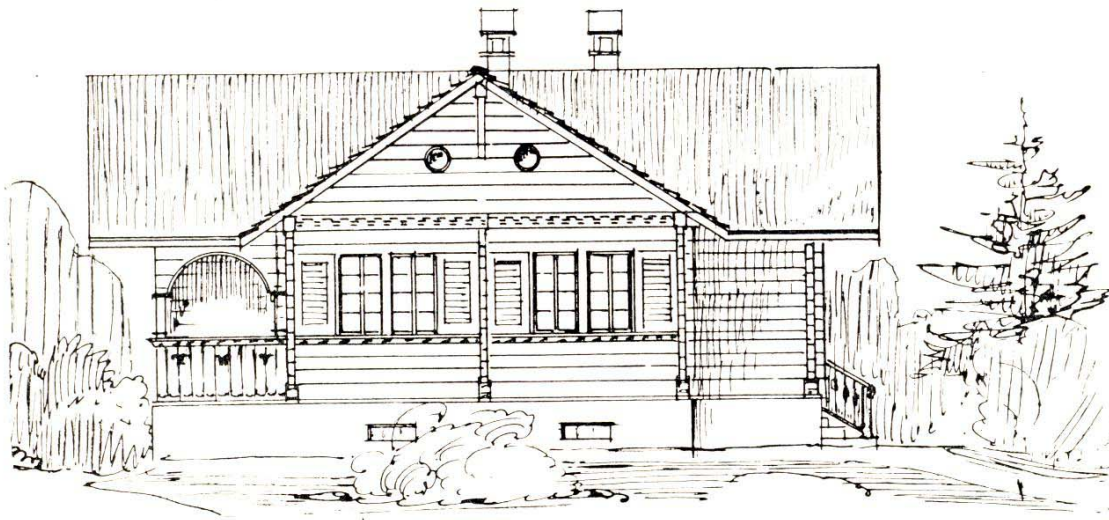
Verder de groote maatschappijen behorende tot den handel, de in-dustrie enz. die, om dezelfde rede-nen en ook, ten einde deze nuttige zaak te steunen, voor belangrijke sommen inschrijven en ten slotte ieder, die uit sympathie voor het mooie deel er toe wensch bij te dragen het plan te doen slagen¹⁾.

De erfpachters zijn thans genegen bevonden om afstand van al hunne rechten op het hoogland van het Jang-gebergte te doen tegen den prijs van f 0.10 per M², van den in erfpacht verkregen grond ter uitge-strektheid van 1560 bouw, waarvoor een jaarlijksche canon van f 0.50

per bouw betaald wordt. Met de verponding mede-gerekend, wordt jaarlijks een som van ± f 1000,— in 's lands kas gestort.

Voor dien prijs van f 0.10 per M², leveren zij tevens er bij: 1e alle weiderechten voor 30 jaren, waarvan thans nog 28 jaren overschieten, op

¹⁾ Professor Mr. M. W. F. Treub, de Voorzitter van den Ondernemersraad, tot wien ik mij vervoegde, ver-klaarde dat het plan hem sympathiek was.

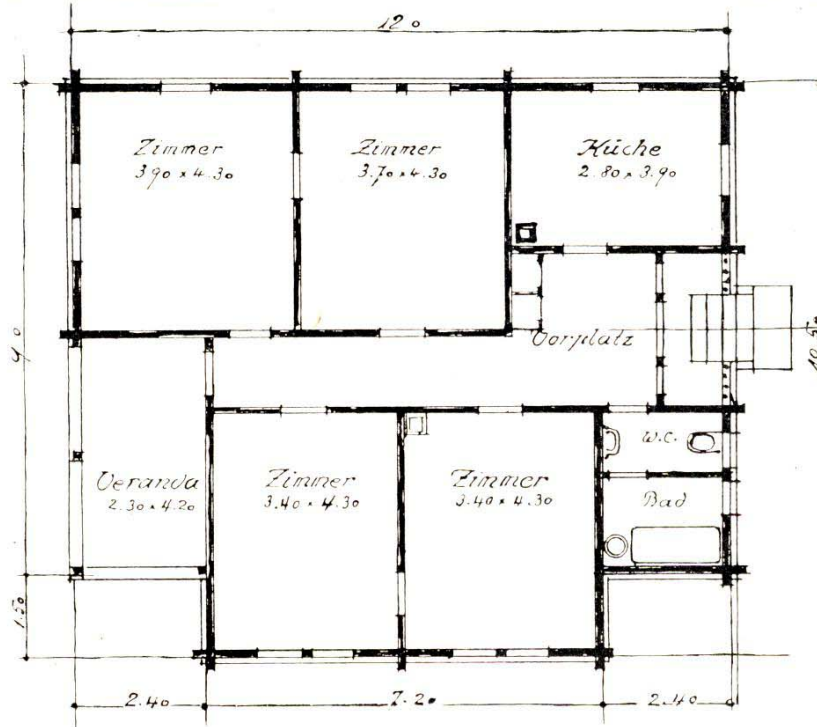

± 1400 bouw grasvlakten, begrens'd ten Noorden door de residentiegrens Pasoeroean-Besoe-ki van af de oostelijke grens van het perceel Aloen-Aloen Lonjèng oostwaarts tot 't Noordwestpunt van het perceel Aloen-Aloen Besar I; ten Oosten door de westelijke grens van de perceelen Aloen-Aloen Besar I en II; ten Zuiden door den rand van het groote ravijn der Tanggoel-rivier; ten Westen door de grens der tjemarabosschen van den Argopoero-top noordwaarts gaande tot het zuid-westelijke grenspunt van het perceel Aloen-Aloen Lonjèng. Op de kaart van 't perceel kan zulks nagegaan worden.

Het terrein omvat slechts de daarin gelegene grasvlakten en ligt het zoogenaamde Hertendal met de ijzerhoudende bron er in.

2e. een voorkeursbesluit van de Regeering op alle eventueel uit te geven terreinen op het hoogland van den Jang, aansluitende aan de erfpachtsgronden.

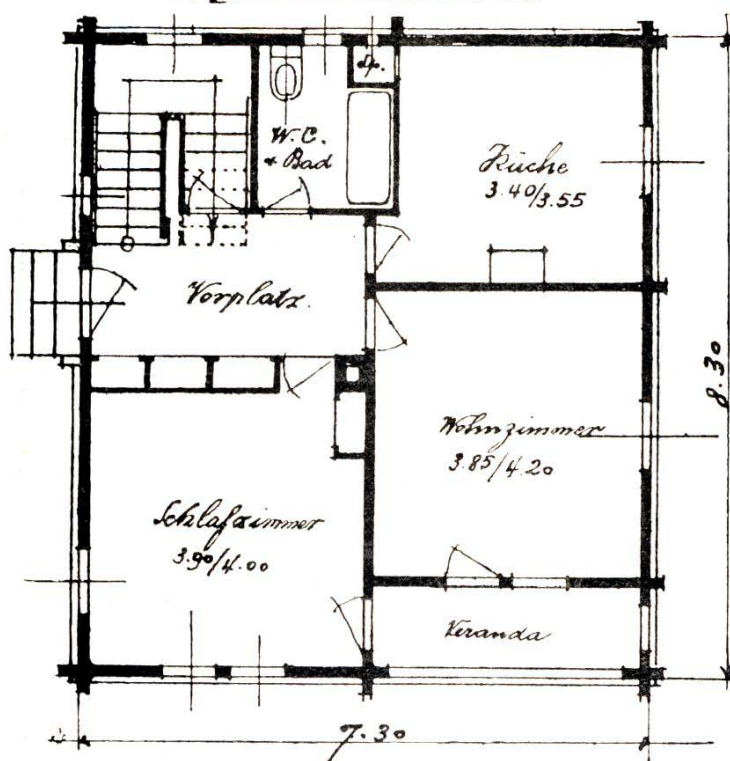
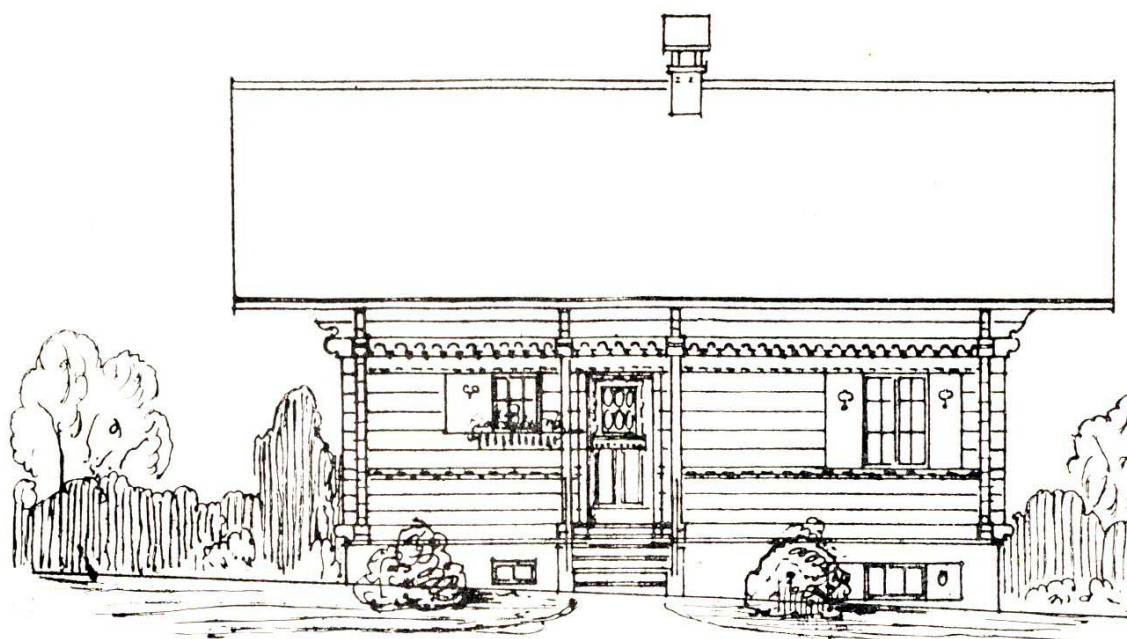
Slechts tegen bovengenoemden prijs zijn de erfpachters genegen al hunne rechten over te dragen. In verloop van jaren hebben zij van verschillende zijden aanbiedingen (voor hunne rechten) gekregen, zelfs uit Australië en Amerika, maar hebben ze allen van de hand gewezen.

Chalet met vier kamers voor één gezin.

Volgens den erfpachter zou de autoweg van Kraksaän naar het Jang-plateau veel minder kosten dan f 1.000.000,—; ik rekende er echter op, dat de breedte met het oog op het drukke vervoer op 6 M. zou moeten worden gesteld en de verharding geschieden zooals hier in Holland de wegen, bestemd voor snelverkeer, verhard werden. Bij een geschatte lengte dus van 40 K.M. zou het verharde oppervlak 240.000 M². en de aanlegkosten dus f 4,— per M². bedragen.

Kunnen de kosten in verband met de lagere

Chalet met verdieping, zijgevel met benedenvertrekken.

loon minder worden, dan schiet er meer over voor het Sanatorium, de elektrische installatie, enz.¹⁾ Hoewel vermoedelijk het bovengenoemd kapitaal voldoende zal zijn voor alle uitgaven, kan het immers, ingeval van nood, door uitbreiding of door het sluiten van een obligatielening aangevuld worden. Hoofdzak is, dat de Maatschappij tot stand komt en met de verschillende werkzaamheden een aanvang worde gemaakt.

Tegenover bovengenoemde uitgaven staan de volgende inkomsten:

1. Verkoop van het erfpachtrecht van 't terrein voor woningbouw tegen betaling van een jaarlijksche pachtsom gedurende den duur van het recht — nog 55 jaar — zooals bij de nieuwe bouwcomplexen der gemeente 's-Gravenhage op Duinoord en Marlot geschiedt, en wel hooger of lager naar gelang van de ligging. Men stelle de pachtsom van den grond op de Groote Aloen-

Aloen-vlakte, dus nabij de bron, 't beste deel van het plateau, op bijv. f 0.50 per M²., dalende tot f 0.25 per M². voor grond op de Aloen-Aloen Mèsèm, en zulks uitsluitend voor degenen die bij inschrijving aandeelhouders in het te vormen

¹⁾ In de Nieuwe Rotterdamse Courant van 12 September 1925 en volgende, bespreekt de in Indië bekende heer H. W. Jonkhoff in een artikel, luidende: „Het mechanisch rail- en wegtransport in verband met het wegvraagstuk in Nederland” zijn systeem van het gebruik van railloze tractor-treinen.

kapitaal zijn geworden.

In 1898 heb ik de Groote Aloen-Aloen en de Aloen-Aloen Kasoer laten opmeten en bevond, dat de eerste $\pm 690.000 \text{ M}^2$, of 97 bouw en de andere $\pm 150.000 \text{ M}^2$, of 21 bouw groot is. (Zie het nevenstaande kaartje.)

Aannemende dat $\frac{2}{3}$ er van, na aftrek van wegen en plantsoenen, als bouwterrein benut wordt, dan krijgt men 460.000 M^2 , à $f 0,50$ of $f 230.000,—$ en 100.000 M^2 , à $f 0,35$ of $f 35.000,—$ aan opbrengst. De Aloen-Aloen Mèsëm is ruimer dan beide samen, stel 150 bouw of $\pm 1.000.000 \text{ M}^2$. $\frac{2}{3}$ er van geeft 650.000 M^2 , à $f 0,25$ maakt $f 162.000,—$ uit, tezamen dus, approximatief genomen, $f 427.000,—$.

Gedurende de eerste paar jaren zullen deze inkomsten vermoedelijk niet groot zijn, maar zij zullen spoedig toenemen en, zij komen jaarlijks binnen.

Er is m.i. geen bezwaar om den pacht prijs al dadelijk op het dubbele te stellen, dus $f 1,—$, $f 0,70$ en $f 0,50$, voor degenen die bij de inschrijving geen aandeelhouders zijn geworden van de te vormen Maatschappij.

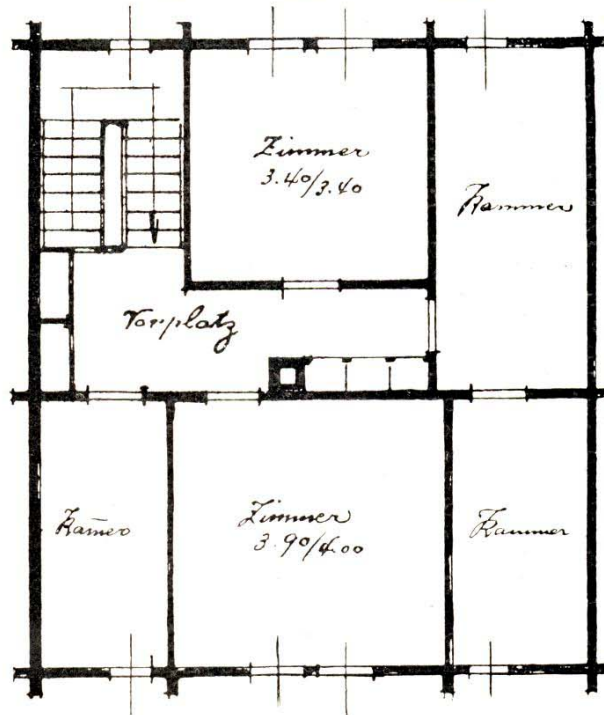
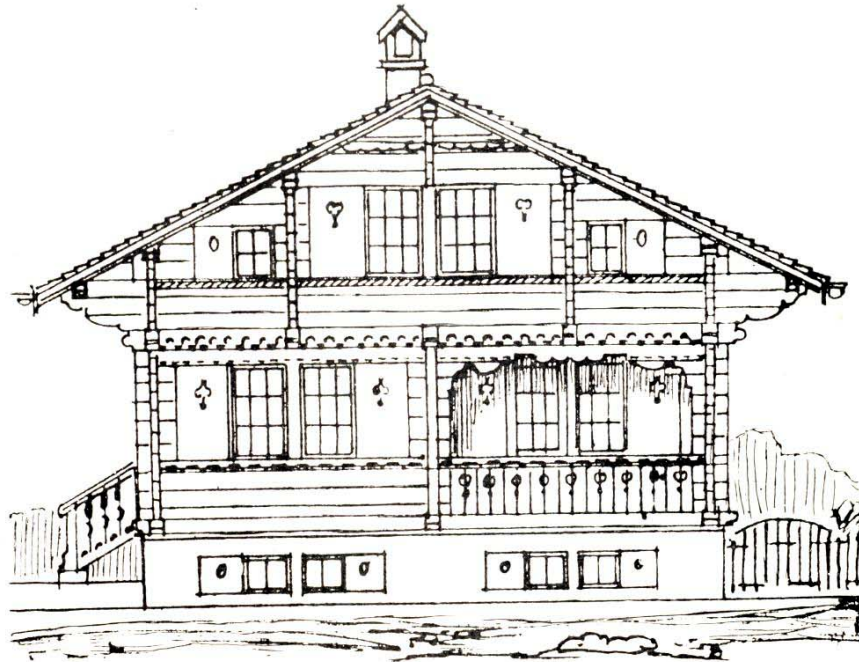
De gronden buiten het eigenlijke plateau gelegen en geschikt voor industrieën, boerderijen vooral, enz. (± 1000 bouw), verpachte men bijv. voor $f 50,—$ per bouw 's jaars of hooger, naar gelang van de ligging, de nabijheid van water, de meerdere of mindere vruchtbaarheid, de helling, enz., alles ter plaatse nader uit te maken.

Hoewel niet te ramen, is het zeker dat na verloop van eenige jaren een ruime bijdrage voor de kas verkregen zal worden.

2. Vergoeding voor de verstrekking van drink- en waschwater en voor de levering van electriciteit voor allerlei doeleinden. Hoeveel dit kosten moet, make men op het terrein uit in verband met de in Indië gebruikelijke prijzen.

Hiermede is ook goede winst te behalen, evenals de gemeenten hier in Holland er ruime winsten mede maken.

Alhoewel geen vergelijking is te maken tusschen een stad van ruim 350.000 zielen en het Jang-plateau, toonen de onderstaande cijfers m.i. toch voldoende aan dat na eenige jaren wel degelijk met deze beide bedrijven op het

Chalet met verdieping, voorgevel met hovenvertrekken.

hoogland winst gemaakt kan worden. Bovendien kan er over *waterkracht* beschikt worden.

Door de welwillende hulp van den Chef der afdeling G. B. van 's-Gravenhage, ontving ik de volgende cijfers over de laatste 5 jaren:

<i>Gem. Electr. Bedrijf</i>	<i>Duinwaterleiding</i>
Werkelijke winst over:	Werkelijke winst over:
1920 f 849.401,84	1920 f 297.231,68
1921 „ 1.859.513,22	1921 „ 498.868,30 ⁵
1922 „ 2.068.598,18	1922 „ 489.416,34
1923 „ 2.675.780,82	1923 „ 598.405,39
1924 „ 2.521.810,57	1924 „ 593.042,48

3. Heffing van een tolgeld voor het gebruik van den autoweg door rijtuigen en vrachtwagens. Aangezien alle materialen opgevoerd en later alle landbouwvoortbrengselen afgevoerd moeten worden, zal een zwaar onderhoud van den weg noodzakelijk zijn, waartoe billijkheidshalve de voertuigen zullen hebben bij te dragen. Hoeveel, maken men op het terrein uit.

Misschien zal het bij het opzetten van de onderneming blijken dat ook uit anderen hoofde inkomsten te verkrijgen zijn, bijv. door het openen van een winkel voor den verkoop van wollen goederen, levensmiddelen enz., zooals „Eigen Hulp” alhier doet; door de exploitatie van de ijzerhoudende en de zwavelwaterstof bronnen, van een hôtel op de Aloen-aloen Lonjèng op 2800 M. of 9000 voet hoogte voor hen die nog meer van de koude willen profiteeren, enz.

Het spreekt van zelf dat aan het hoofd der onderneming een energieke persoon met organiserend talent geplaatst worde, die een staf van deskundigen onder zich heeft. Later, als de vestiging de allures van een stad zal hebben aangenomen, zal het misschien wenschelijk zijn er een burgemeester en gemeenteraad te plaatsen.

In het belang van de zaak acht ik het noodig nog het volgende onder de aandacht van den lezer te brengen.

Is het hoogland, dat thans voor het publiek onbekend terrein is, meer bekend geraakt, dan zal er zoo'n roep van uitgaan, dat er weldra een „run” zal zijn om er grond in bezit te krijgen voor optrekjes of blijvende vestiging, want er bestaat groote behoefte aan een „Erholungsort” met een koud klimaat en dit heeft men om zoo te zeggen, naast de deur. Het klimaat is veel beter dan dat van op dezelfde hoogte b. d. z. gelegene plaatsen Simla en Darjeeling in Britsch-Indië met eene bevolking van respectievelijk 29000 en 24000 zielen.

Volgens de statistiek vermeerderd de Europeesche bevolking in Indië in de laatste jaren steeds crescendo voornamelijk door *import* ¹⁾. De gepensioneerde hogere ambtenaren, de officieren en de „patirculiers riches” keeren doorgaans naar Holland terug, maar een groot gedeelte blijft om

verschillende redenen op Java achter, dat hun tweede vaderland is geworden.

Voor deze nu, is het Jang-hoogland de aangewezen plaats om in een uiterst gezond, opwekkend, Midden-Europeesch klimaat (14° C.) waar het arbeidsvermogen toeneemt en de geest helder blijft, hun verder leven in de nabijheid van dierbare familieleden door te brengen.

Door beoefening van den landbouw voor degenen die in de cultures zijn geweest, het openen van kleine industrieën, smederijen, timmermanswerkplaatsen, reparatie-inrichtingen, enz. of door de studie kunnen zij in hun levensonderhoud voorzien of zich nuttig bezighouden. Het Jang-hoogland met zijn overvloed van grond en voldoende water, biedt daartoe ruimschoots gelegenheid aan. Dit is geen fictie, integendeel!

Alle kennissen die ik vroeger op mijne tochten medenam, waren opgetogen, niet alleen over de natuur, maar vooral over 't overheerlijke klimaat; en dat, niettegenstaande wij het er zoo primitief hadden.

De beide commissieleden Drs. Platteeuw en Groneman, waren zóó uitermate enthousiast over het klimaat en de groote vlakten op die hoogte van 7100 voet, dat zij eveneens met het Jang-plateau dweepten en van hunne bevinding en gevoelens o.a. blijk gaven in het officieele rapport hetwelk wij aan de Regeering uitbrachten en dat helaas niet in druk verschenen is. Mochten de financiën het toestaan, dan hoop ik het rapport nog in druk te kunnen doen verschijnen.

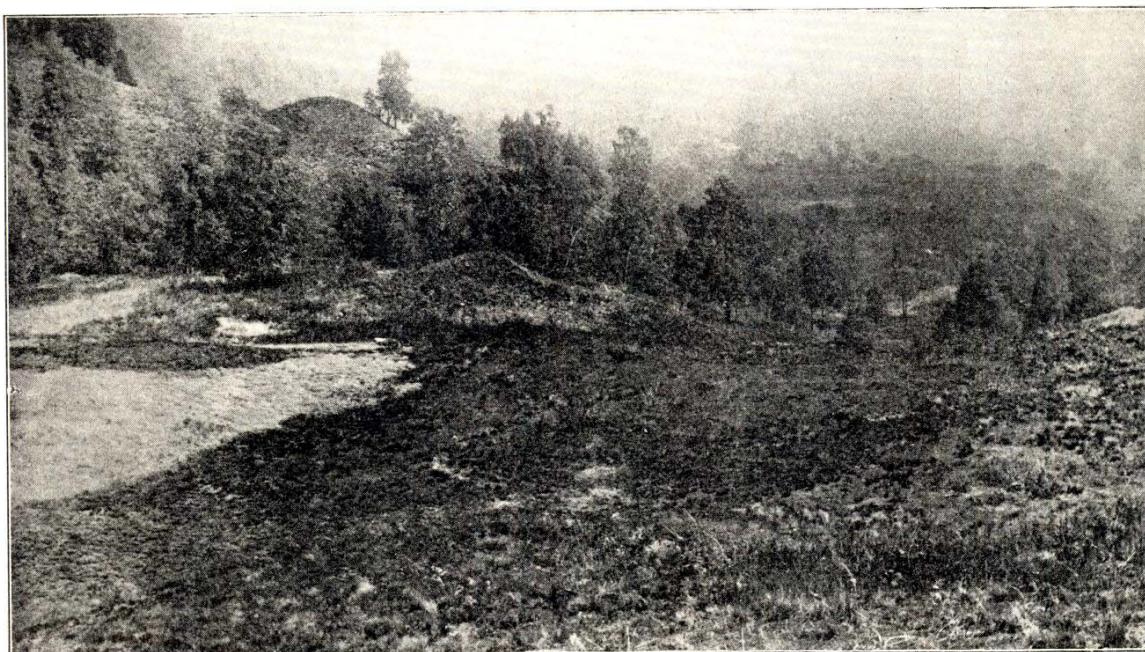
Alvorens te eindigen moeten nog twee voorstanders van het plan tot de oprichting van een sanatorium op 't Jang-plateau genoemd worden, namelijk den alombekenden geneesheer Dr. C. L. van der Burg en den wereldreiziger en onderzoeker Dr. Herman ten Kate; deze heeft in 1897 met de Commissie het hoogland bezocht.

Dr. C. L. van der Burg heeft in de Indische Gids van Augustus 1896 het nut van een sanatorium in Indië uit een geneeskundig en economisch standpunt beschouwd en rekende zich onder de voorstanders voor de oprichting van een sanatorium, zooals dat hetwelk door mij nagestreefd wordt.

In het door onze Commissie aan de Regeering in 1898 uitgebrachte, zeer belangrijke, goed gedocumenteerde „Rapport betreffende het Geneeskundig-Topografisch, en het Voorbereiden van „een Klimatologisch Onderzoek op de Hoogvlakte „van het Jang-gebergte”, uitgebracht door de geneesheeren Drs. P. A. Platteeuw en J. Groneman met den ondergeteekende, wordt aan het slot, van Dr. C. L. van der Burg melding gemaakt hetgeen me ontschoten was.

Verleden jaar verscheen, zeer toevallig ongeveer gelijktijdig met mijn artikel in „Indië”, bij W. J. Thieme en Cie te Zutphen het boek van Dr. Herman ten Kate „Over Land en Zee”, zijnde een verzameling van zijne reisverhalen. Zijn artikel „Op het Janggebergte” had hij vroeger

¹⁾ *Indische Mercur* van 5 Mei 1926. In 1924 immigrerden 2864 Nederlanders en 1084 andere Europeanen, in 1925 werd een toelatingskaart verstrekt aan 3364 Nederlanders en 1317 andere Europeanen.

Gezicht in het westelijk deel van het Deloewangdal. Op den voorgrond een vlak terrein geschikt voor oprichting van ziekeninrichtingen ten behoeve van mindere militairen, in het verschiep de rug, waarover het voetpad van Baderan naar de hoogvlakte loopt.

reeds in de Mei-aflevering 1920 van de Indische Gids geplaatst. Bij het op bldz. 298 van zijn boek geschreven artikel „Op Ceylon” (1905), komen twee panorama's van Nuwara Eliya voor. In antwoord op mijn brief, waarbij ik hem mijn artikel in „Indië” toezond, schreef hij: „*doorwaardelijk* ben ik een voorstander van een sanatorium op „den Jang, d.i. onder verwijzing naar pag. „268—269 van mijn boek”. „Beter een up to date „sanatorium dan in 't geheel geen. Ook Nuwara „Eliya is niet voor alle patienten geschikt; Aïn- „Draham in de bergen van Kroumirië, N. W. „Tunisië evenmin, maar toch zijn vele honderden „koloniale Engelschen en Franschen, ambtena- „ren, militairen en particulieren, hoogst dank- „baar dat zij ten minste dat hebben. Twee, drie „maanden kan een ieder er licht eens uitbreken, „om zich te retrempeeren; een of twee jaren met „verlof naar Europa gaat moeilijker. Enfin, dat „alles weet u beter dan ik”. Hij bevond zich, toen hij dit schreef, te Aïn-Draham.

Welk een hemelsbreed verschil met de te voren reeds vermelde dwaze vrees in *ons* Indië voor mijne plannen, die helaas werden tegengewerkt in plaats van gesteund door hen, die zooveel tót de verwezenlijking er van hadden kunnen bijdragen.

Mijn werk is hiermede afgeloopen; aan anderen wordt thans overgelaten om te trachten het plan uit te voeren. Indien de directies der groote handelslichamen, der suiker-, rubber-, koffie- en andere cultuurmaatschappijen te Amsterdam en

Den Haag gevestigd, het initiatief daartoe wilden nemen en aan hunne vertegenwoordigers, aan de Handelsvereniging, aan het Suikersyndicaat en het Algemeen Landbouw Syndicaat te Soerabaja het verzoek deden een Jang-plateausyndicaat te vormen om het plan tot uitvoering te brengen, indien allen in Indië die daartoe iets kunnen bijdragen, de handen ineenslaan, *kan* het kapitaal bijeen gebracht worden.

Moge zulks spoedig geschieden in het waarachtig belang van Indië!

Persoonlijk stel ik mij steeds beschikbaar tot het geven van inlichtingen.

J. L. VAN GENNEP.

's-Gravenhage, April 1926.

Publicaties betreffende het hoogland van het Jang-gebergte, opgenomen in boekwerken, brochures en tijdschriften.

1. „Java”, door F. Junghuhn, P. N. van Kampen, Amsterdam, 1853. Vulkaan 41: Ajang, ddo. 3 November 1844, bl. 1060—1102.

2. „Java”, door Prof. P. J. Veth, 2e druk, derde deel, bl. 565.

3. „Geologische Beschrijving van Java en Madoera”, door Dr. R. D. M. Verbeek en R. Fennema, Amsterdam, Joh. G. Stemler Cz. 1896, deel I, de Hyang (uitgesproken Hi-jang of Jang), bl. 98—106.

4. „De hoogvlakte van het Jang-gebergte op Java, de meest geschikte plaats voor de oprichting van een Sanatorium, een Krankzinnigen-gesticht en een Europeesche Landbouwkolonie”, door J. L. van Gennep, Semarang, G. C. T. van Dorp & Co.; Amsterdam, Scheltema en Holkema's Boekhandel, 1895.

5. „De wenschelijkheid tot exploitatie van de Hoogvlakte van het Jang-gebergte in Oost-Java”, door J. L. van Gennep, „Indische Gids”, Mei-afl levering van 1896, bl. 611—644.

6. „Een sanatorium”, door Dr. C. L. van der Burg, „Indische Gids”, Augustus-afl levering 1896, bl. 1287—1292.

7. „Rapport betreffende een Geneeskundig-Topografisch en Voorbereidend Climatologisch Onderzoek van de Hoogvlakte van het Jang-gebergte”, door Dr. J. H. F. Kohlbrugge, G. Kolff & Co. te Batavia, 1897.

8. Als hierboven (en verder diens „Verslagen betreffende de Resultaten der Meteorologische Waarnemingen te Tosari), door Dr. J. H. F. Kohlbrugge. Natuurkundig Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië, deel LVII, vierde afl levering en deel LVIII, vierde afl levering (1898), bl. 307—347.

9. „Opmerkingen naar aanleiding van Dr. J. H. F. Kohlbrugge's „Rapport betreffende een Geneeskundig-Topografisch en Voorbereidend Climatologisch Onderzoek van de Hoogvlakte van het Jang-gebergte” en diens „Verslagen betreffende de Resultaten der Meteorologische Waarnemingen op het Jang-gebergte en de Meteorologische Waarnemingen te Tosari”, door J. L. van Gennep, Natuurkundig Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië, deel LIX, derde afl levering (1899), bl. 254—297.

10. „Geographische Beschrijving van het Jang-gebergte (Argopoero) op Java”, door Dr. J. H. F. Kohlbrugge, Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, deel XIV (1897), bl. 695—712.

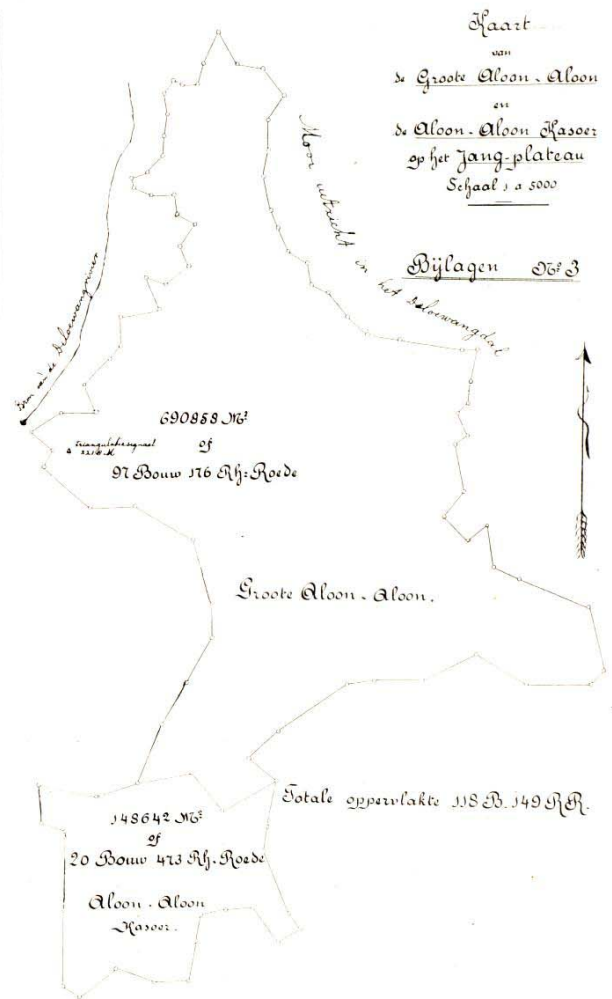
11. „Opmerkingen naar aanleiding van Dr. J. H. F. Kohlbrugge's „Geographische Beschrijving van het Jang-gebergte (Argopoero) op Java”, door J. L. van Gennep, Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, deel XVI (1899), bl. 259—276.

12. „De hoogvlakte van 't Jang-gebergte” door J. F. Niermeyer, Tijdschrift van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap, deel XVI (1899), bl. 520—521.

13. „Nogmaals de Jang-hoogvlakten” door Dr. I. Groneman, Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, deel XVII (1900), bl. 653—658.

14. „Op het Jang-gebergte in Oost-Java”, door Dr. I. Groneman, W. J. Thieme & Cie, Zutphen, 1902, brochure van 182 bladzijden.

15. „Op het Jang-gebergte” door Dr. Herman ten Kate, „Indische Gids” van 1 Mei 1920, bl. 403—409 en „Over Land en Zee”, Zutphen, W. J. Thieme & Cie, 1925, bl. 260—271.

16. „Het Ijang-plateau, een oud plan, opnieuw beschouwd”, door J. L. van Gennep, geïllustreerd tijdschrift „Indië”, afl leveringen van 15 en 29 April 1925, bl. 29—36 en bl. 46—52.

Verder nog:

„Rapport betreffende het Geneeskundig Topografisch en het Voorbereiden van een Klimatologisch Onderzoek op de Hoogvlakte van het Jang-gebergte”, door Dr. P. A. Platteeuw, Dr. J. Groneman en J. L. van Gennep d.d. April 1898 uitgebracht aan de Regeering van Nederlandsch-Indië (nog niet in druk verschenen).

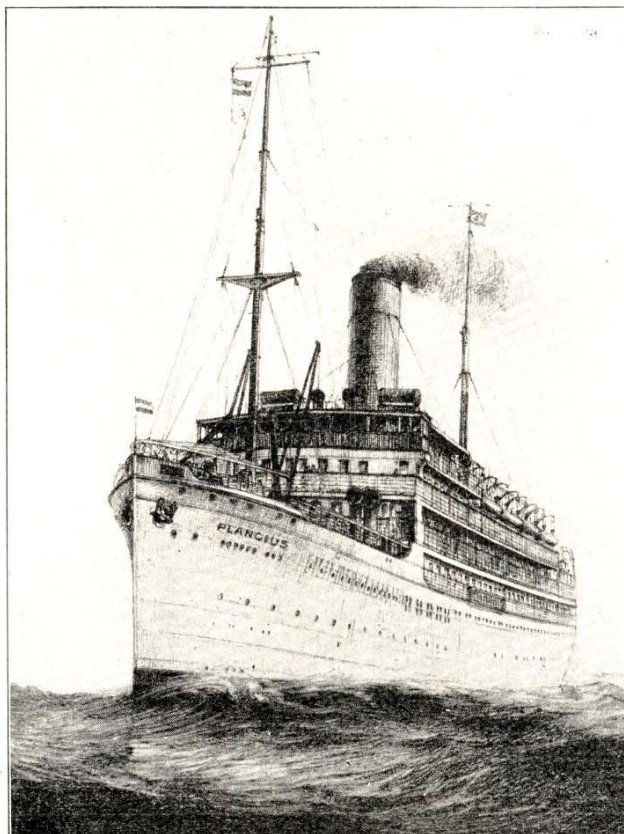
Voordracht in de Vereeniging „Moederland en Koloniën”, gehouden door J. L. van Gennep, op 14 Februari 1907, 's avonds 8 uur te 's-Gravenhage (zie Ochtendblad van „Het Vaderland” van 15 Februari 1907, No. 46).

KONINKLIJKE PAKETVAART-MAATSCHAPPIJ

BRUTO
TONNENINHOUD
DER VLOOT
193.470

PASSAGIERS-
ACCOMMODATIE
1750
EERSTE KLASSE
1285
TWEDE KLASSE

VERVOERD IN 1924
768.000
PASSAGIERS

BEVAREN IN 1924
3.686.000
ZEEMIJLEN

VERVOERD IN 1924
3.202.000
TONNEN LADING

D. S. S. „PLANCIUS“

Varende in den Sneldienst Java — Singapore — Deli.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst, onder contract met het Gouvernement van Ned.-Indië, tusschen de havens van den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Met een vloot van 106 zeeschepen worden, door middel van 50 geregelde diensten, 300 over den geheelen Archipel verspreide havens, door geregelde aansluitingen aan mails naar Europa, Azië, Australië, Amerika en Afrika, in verbinding met de geheele wereld gebracht.

Wekelijksche Sneldienst tusschen Java-Singapore-Deli, met de modern ingerichte dubbelschroef-stoomschepen „MELCHIOR TREUB“ en „PLANCIUS“, te Singapore aansluiting gevende aan de stoomers der voornaamste maillijnen van en naar Europa.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar ten kantore der K. P. M. in het „SCHEEPVAARTHUIS“, te Amsterdam, bij hare Directie te Weltevreden en bij de diverse Agentschappen.

REPATRIEERENDEN! AANBEVELENSWAARDIGE ADRESSEN TE HAARLEM EN OMSTREKEN

Firma A. J. van der Steur
48 Grootte Houtstraat 48
(over magazijn Schravendijk)
Haarlem - - - Telefoon 10477
Kleedermakers. Oud en vertrouwd adres.

Voor Repatrieerenden is
HEEMSTEDE I
de uitgezochte plaats.
Wendt U tot het HEEMSTEEDSCHE
WONINGBUREAU van H. A. VROMANS,
Zandvoortschelaan 115, Heemstede.
Telef. 26010 Telef. 26010

GRAND HOTEL FUNKLER
HAARLEM — HOLLAND
THE ONLY FIRST-CLASS HOTEL
IN HAARLEM.

ALG. MUZIEKHANDEL
W. ALPHENAAR, HAARLEM
Vraagt gratis Catalogus
BOVEN 10 GLD. FRANCO HUIS
Voor Indië geen prijsverhooging

WONINGBUREAU
H. TH. FIBBE
VOOR HAARLEM EN OMSTREKEN
NASSAUSTRAT 14, HAARLEM
II Vraagt gratis Woninggids II

G. M. OORD
Gr. Houtstraat 108
TEL. 13046
GRAMOPHONES
EN PLATEN

J. W. MICHIELSEN - GARAGE
Agent Oldsmobile en Ford Automobielen
REPARATIE-INRICHTING en STALLING
Turfmarkt No. 18 — HAARLEM
Telefoon No. 11509.

Firma Wed. G. Boer
Grootte Houtstraat 156. — Tel. 10872
KOFFERS, TASSCHEN EN
FIJNE LEDERWAREN.
REPARATIE-INRICHTING.

N. V. VAN BASTEN'S
WONING-INRICHTING
Wagenweg 102, HAARLEM. Tel. 11159
ENGELSCH ZITMEUBELN.
Complete WONING-INRICHTING.
BEHANGERIJ.
STOFFEERDERIJ.
MEUBELMAKERIJ.
BEDDENMAKERIJ.
Bezoekt onze monsterkamers.

ITALIAANSCH WIJNHANDEL
WESSELMAN & KOOPMAN
Nassaustraat 7 Haarlem
Specialiteit in Italiaansche Wijnen
Vermouth - Rigo di Torino

WONINGBUREAU „HAKO”
Schoten b. Haarlem, Raadhuisplein 12
Repatrieerenden vraagt bij ons inl.
voor vestiging te Schoten en O.

HET PARFUMERIEHUIS
KRUISSTR. 43
HAARLEM

Laat Uw schoenen maken
door voetkenners.
Voetkundig Schoenmaker.
W. IJSSELMUIDEN, Frankenstraat 13.
Haarlem. Telefoon 13534.

J. SMIT & ZONEN - HAARLEM
Smedestraat 45 - Botermarkt 19
Tel. 10876 Tel. 12133

JAC. P. VAN GASTEREN
Grootte Houtstraat 158.
Raleigh en Fongers
Rijwielen.

Stoel's Woningbureau
Bloemendaal bij Haarlem.
Verstrekt alle inlichtingen
voor woningzoekenden.

Bad- en Zweminrichting
STOOP'S BAD,
Julianalaan, Overveen (gem. Bloemendaal)
Meest hygiën. en modernste Inrichting.
Dienstregeling enz. kosteloos aan de kas.

INTERN. VERHUIZINGEN.
Bewaarplaats van inboedels.
FA. JAN MULLER
Kantoor Ged. Raamgr. 75 (Wilsonspl.)
Telefoon 11423.

P. G. Smit's Exploitatiebureau
Binnenweg 74, Heemstede. Tel. 25078
BOUW- EN VILLATERREINEN
TAXATIE - - ASSURANTIËN
HYPOTHEKEN - CREDIETEN

FA. G. REKOERT II
ZANTVOORTSCHE LAAN 10, HEEMSTEDE.
Telef. 26218 Telef. 26218
Compl. Badkamer-install. Warmwater-
voorziening door het gehele
huis, verwarmd met gas
(gemakkelijk, zindelijk en goedkoop).

ANT. C. J. KREEK
92 ZIJLSTRAAT — HAARLEM.
Uurwerken
Gouden- en Zilverwerken.
TELEFOON 3582.

Bij vertrek naar Nederland vergeet
men niet het adres van
B. A. JANSSEN - HAARLEM
Wagenweg 76. Tel. 12854
AANLEG VAN MODERNE BADKAMERS.
SOLIED ——— BILLIJK

JOH. MAAS,
Commerce de Cigars et de Cigarettes
en gros et en détail.
Maison fondée en 1882
Wilhelminastraat 33, Haarlem.
Téléph. 10521.

PRIVATE DANCING ACADEMY
GIERSTRAAT 16 HAARLEM TEL. 13525
Aparte salons speciaal ingericht voor privé-les en
kleine clubjes.
H. KWEKKEBOOM
PROFESSEUR DE DANSE.

MERCURIUS
Lange Begijnestraat 22
HAARLEM
→
TALEN
BOEKHOUDEN
RADIO-STENO
RHYTHM. TYPEN
KANTOOROPLEIDING

Draagt BOERLAGEN'S
Luxe en Degelijk Schoenwerk.
Lange Veerstraat 30, 31 en 33,
HAARLEM. — Telefoon 12098.

L'ENTREPRISE ORIENTALE
GROOTE HOUTSTRAAT 141 - - HAARLEM
SPECIAAL HUIS IN ECHE PERZISCHE TAPIJEN EN
TURKSCH KLEEDJES (HANDWERK).

PIANO'S TE HUUR
STEMMEN
W. BOEREE, Schagchelstraat 16

KUNSTHANDEL F. H. SMIT
Grootte Houtstraat 69 - Haarlem
Opgericht 1882 Telefoon 10404
Schilderijen, Teekeningen,
Grafische Kunst, Facs. Reproducties
Uitgever der portef. voor Beeldende Kunst

STOOM WASCH- EN STRIJKINRICHTING
BOSCH EN VAART
OPGERICHT 1880
JACOBUS VAN HOOFF & ZN
BROUWERSV. 28-30 - HAARLEM

GEBR. BRAAKMAN
Kl. Houtstraat 2. Tel. 11030. HAARLEM.
Indien U Haarlem bezoekt of U er vestigt, zijn wij het aangewezen adres voor
Lingerie en kleding naar maat.
Speciaal adres voor uitrustingen.

Eik onafhankelijk gebruiker
wordt in zijn eigen belang lid
van „**Eigen Hulp**”
van **ZIJLSTRAAT 56 - HAARLEM**
Telefoon 14583
Afdeling Huishoudelijke artikelen. Fijne vleeschwaren.
Indische art. voor rijsttafel.
Bakkerij (brood en banket).

De nieuwste en beste CORSETTEN plus
deskundige hulp bij Uwe keus geeft U
THE CORSET SHOP
Zijlstraat 87 Telefoon 15499
bij de Grootte Markt.

FIRMA WED. L. DE JONG
GR. HOUTSTRAAT 82-84 - HAARLEM
KEUKENINRICHTINGEN

JAN VAN WIJK
Grint, Schelpen, Brandstoffen
BROUWERSVAART 106
HAARLEM - TEL. 10748

VAN DER BOON & WENTHOLT
Electro-Technisch Bureau
Lood- en Zinkwerkersbedrijf
Volledige Radio-Installatiën
Warmoesstr. 2 - Haarlem - Telef. 10387

J. GEIJLVOET
DOELSTR. 37 - Tel. 13538
HANDEL in en HERSTELPLAATS
van NAAIMACHINES

Van Veen & Co. - Haarlem
Gr. Houtstr. 134 - Tel. 11040
Speciaal adres voor
GOEDE THEE -
Prod. v.d. Ind. rijsttafel
Jap. en Chin. Artikelen.

HEERENHUIZEN te Castricum te koop, nabij 't Station Holl.
Spoor. Bevattende 5 kamers, voor- en grooten achtertuin, 620 M²
eigen grond. Koopsom f 8600.— Te bevragen op het werk, de
Ruiterweg en bij den bouwkundige K. J. VAN WELSENES,
Rijksstraatweg 49c, Schoten.

TE KOOP: LANDHUIS TE ZANDVOORT
nieuw, onder architectuur gebouwd; bev. terras, veranda, balcon, enz.,
5 krs., keuken, kelder, zolder m. event. 2 sl. krs., m. ± 200 M² grond
Te bevr. D. DE LANGE architect, Brederodestraat 62 Zandvoort

Wilt u handelen
voorheen
C. de Vos & Co.
HAARLEM
SPAREN 96
TEL. 10107
Vraagt onze
uitgebreide
prijslijst.

W. KNOOP & ZONEN
Anthoniëstraat 4 b d Hooftstraat
Tel. 11368 — HAARLEM
Electr. Boekbinderij. Ingericht v.
alle voorkomende Bindwerken

Maison Hetty - Haarlem
Dames- en Heeren-
Modeartikelen
Grootte Houtstraat 126
Telef. 11760

„SUCTOR” STOFZUIGERS
Het nieuwste en beste op dit gebied
Verkooppureau „SUCTOR” Stofzuigers
JANSSTRAAT 1 - HAARLEM

REPATRIEERENDEN! Aanbevelingswaardige Adressen te 's Gravenhage en Omstreken.

INSTITUUT PONT — In bijna alle voorname plaatsen — **CENTRAAL DEN HAAG**
inrichtingen voor degelijk onderwijs **BUREAU BANDOENG**
— KANTOOROPLEIDING —

VERKOOPHUIS
GROOT HERTOGINNELAAN
101
Dagelijks geopend van 10-4 uur
(ook des Zondags).

N.V. MEUBILEERINRICHTING H. J. W. VONK
LAAN VAN MEERDERVOORT 160 - DEN HAAG
Het adres voor smaakvolle meubilerie in elken billijken prijs.

WONINGBUREAU
PAUL F. DE HAAS & Co
Fred Hendrikplein 34. Tel. 52056
Heerengracht 53 - Telefoon 11077
Alle inlichtingen en Gids kosteloos

PIANO'S IN
HUUR en HUURKOOP.
MATLA & SIEGELAAR.
WEIMARS. R. 53 - DEN HAAG

HUT-, MAIL- EN BEUGELKOFFERS
335-337 BEEKLAAN L. B. BRUSSÉ DEN HAAG
EN GROS — EN DETAIL.

Het van ouds bekende adres voor
PERZISCHE TAPIJEN en KLEEDJES.
MOHAMMED ABBAS
HET PERZISCHE HUIS
Noordeinde 182 - DEN HAAG
VOORDEELIGE PRIJZEN

KLEERMAKERIJ - C. H. ERNENS
Valeriusstraat hoek Danckertstraat
Telef. 34836 — DEN HAAG

FOCKE & MELTZER
52 Oogstraat
KRISTAL - PORCELEIN - AARDEWERK
KUNST- EN HUISHOUDARTIKELEN

DE HAAGSCHE BEDDENFABRIEK
EDISONSTRAAT 114 - TEL. 36054
BEDDEN - TAPIJEN - EN
AANVERWANTE ARTIKELEN
GROOTE SORTERING. LAGE PRIJZEN.

HUT-EN MAILKOFFERS
P. J. VROOM
ZOUTMANSTR. 12A - DEN HAAG
TEL. 34821
LEVERING NAAR ALLE PLAATSEN

DENKT ER OM dat gij uw huis met GAS VERWARMT
en dat gij op GAS laat KOKEN.
Vraagt de speciale tarieven aan Gemeentelijk Gasbedrijf
van 's-GRAVENHAGE, KAZERNESTRAAT 44.

Firma **JOS. BROUWERS**
NOORDEINDE 202 - DEN HAAG
WIJNHANDEL
Engros - Telefoon 12913 - en Detail

PIANO'S ORGELS
A. DE PROUW Jr.
DEN HAAG - Telefoon 51023
Jac. Gillesstraat 22
KUNSTPEL - PIANO'S

JOS. D. NETTEN - ACCOUNTANT
SPORTLAAN 3 - DEN HAAG - TELEFOON 31201
Belastingzaken (speciaal ook Indische); Vermogensbeheer;
Administratie en controle; opzetten van Naaml. Vennootschappen;
Balanscontrole enz. - Spreekuur 2-4 en 6-8

CLEOWA
HAVANA
CLEOWA CIGARWORKS
Valkenboschkade 83, Den Haag
CLUBORDERS SPECIALE CONDITIE

HOTEL „DU VIEUX DOELEN”
Reserveert uw appartement
telegrafisch. - Kamers met
volledig pension fl. 10.—
L. WESTRA, Directeur.

BEL OP! Telef. 30865 MAISON LOUIS SNATERSE
KAPSAAL VOOR DAMES EN MEISJES
DAMES-MODEARTIKELEN
WEIMARSTRAAT 303 :: DEN HAAG.

Firma **BOSMAN & Co., DEN HAAG**
FRED. HENDRIK. 295 Tel. 51737
RIJKSLEVERANCIERS
Spiegel- en Lijstenfabriek - Plaathandel
Vergulden - Reparatie aan alle soorten
Antiek, Vazen enz. - Oud Hollandsch Tin

P. H. VAN DER GUGTEN & Co.
RUND-, KALFS-, LAMS- EN VARKENSSLAGERIJ
SPECIALITEIT IN FIJNE WORST- EN VLEESCHWAREN
WEIMARSTRAAT 32 - DEN HAAG
TELEFOON Nos. 31375 en 32737. NA 7 UUR UITSLUITEND TELEF. No. 32737.

Woningbureau „DUINOORD”
Directrice H. WEIJL, Beëd. makelaar
VRAAGT GRATIS WONINGGIDS
KONINGIN EMMAKADE 194
DEN HAAG TELEF. 31119

Electro-Technisch Handels- en Installatiebureau HERM. A. WEYSCHÉDE
2e Braamstraat 1 DEN HAAG
Postrekening 57592 Tel. 34182

Wie zingt daar?
..... de **New Edison**
KUNSTZAAL EDISON DEN HAAG
LANGE POTEN 15
OOK OP RADIO-GEBIED HET BESTE.

MUZIEKHANDEL BOSWINKEL
EDISONSTRAAT 54 bij de BEEKLAAN
Telef. 30335
Levert al Uwe muziek uit voorraad.
- MUZIEKINSTRUMENTEN - SNAREN -

GEZ. DIRKS
Copernicusplein 6-7 - Telef. 31538
MANUFACTUREN - LINGERIE
STOFFEN - KINDERKLEEDING
Dames- en Heeren-Modeartikelen

Heeren-Mode-Magazijn
JAC. HUIZER
Thomsonplein 22
Hemden, Dassen, Boorden

TOKO BOGOR
Tel. 33472 HAAG. Suezkade 122 a b
THEEHANDEL
RIJSTAFEL-BENODIGDHEDEN
Prima kwaliteiten, voordeelige prijzen.

PENSION QUIST
1e KLAS FAMILIEPENSION
Stadhoudersplein 17-19
Telef. 51523 — DEN HAAG

BRANDSTOFFENHANDEL
G. HOGERVORST EN ZONEN
Fahrenheitstr. 644 Tel. 36440
en Sumatrastr. 246 Tel. 12283

Melkinrichting „De Landbouwer”
W. NIJMEIJER.
Melkproducten, Fijne Vleeschwaren en
Delicatessen. Uitsluitend de fijnste
kwaliteiten. - Filialen: Larixlaan 142
Tel. 36511, Valkenboschlaan 181 Tel. 31953

Bel op: Telef. 32329
DROGISTERIJ:
„PRINS HENDRIK”
PRINS HENDRIKSTR. 83.
Filiaal: Van Musschenbr. 7, Telef. 13490

„DE STOFZUIGERCENTRALE”
J. SWIER JR.
Lange Houtstraat 14 's Gravenhage
Telef. 15123
Levering van alle merken
= Huurkoop en inruil =

PALMBOOM-GARAGE
Palmboomstr. 56-66 Tel. 36716
STALLING - OLIE
BENZINE - BANDEN

Banketbakkerij D. S. ROTTEVEEL
FAHRENHEITSTR. 565 Tel. 35696
(bij de Laan van Meerdervoort)
BONBONS TAARTEN PASTETJES
PUDDINGEN CROQUETTES

Schoenenmagazijn „Thomson”
Thomsonplein 19 - Tel. 32836
M. F. VLOEMANS, Reparatiën
Het adres voor schoenen
in elk genre.

ELECTRISCHE SCHOENMAKERIJ
C. J. J. DOUW
WEISSENBRUCHSTRAAT 5
Luxe-Reparatie- en Orthopaed. Maatw.

Nijmeegsche Stoomwaschinrichting
Firma GIESEN
G. J. A. JANSEN
Columbusstr. 282, Tel. 32209, Den Haag
Prijscurant op aanvraag

H.D. MAC GILLAVRY
te Den Haag
Eland-
straat
no. 77F.

GEEFT U OP ALS LID VAN DE VEREENIGING
„OOST en WEST”
Secretariaat: HEULSTRAAT 17 DEN HAAG

INDISCH RESTAURANT
J. VAN GEEMERT
Laan van Meerdervoort 68
DEN HAAG Tel. No. 34516

Techn. Maatschappij HERINGA & WUTRICH HAARLEM, Zijlweg 15, Telefoon 11966
DEN HAAG, Lindelaan 15, „ R 410 CENTRALE VERWARMING

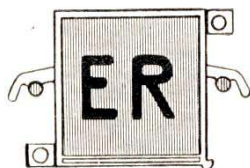
TECHNISCH BUREAU E. ROMBOUTS

ROTTERDAM-DJOCJA

ROMBURO ROTTERDAM
ROMBOUTS DJOCJA

TELEGRAM-
ADRESSEN

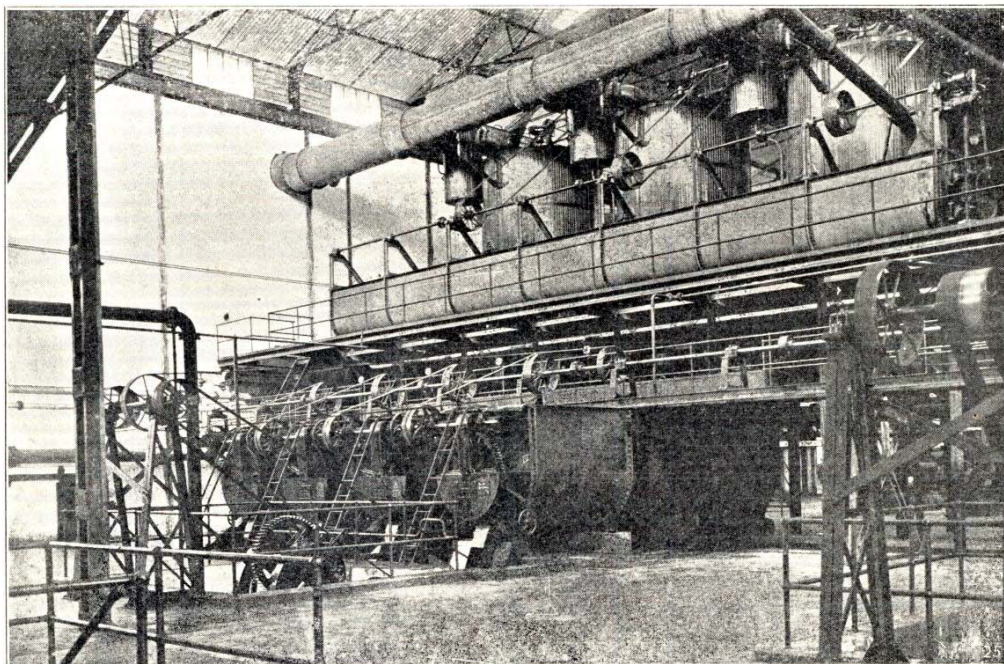
TELEFOON No: { ROTTERDAM 3796 & 3797
DJOCJA 326

Wij belasten ons met het ontwerpen en leveren
van complete

Java-Suikerfabrieken

en van uitbreidingen en wijzigingen van bestaande installaties

Masecuite-Station in de Suikerfabriek „Poerworedjo“

Desgewenscht worden grootere projecten uitgevoerd op commissie-basis, d.w.z. dat wij tegen een vaste commissie zorgen voor het ontwerpen en aanbesteden van de verschillende machineriën en apparaten, welke dan onder ons toezicht vervaardigd worden, terwijl wij verder voor regelmatige verschepping zorg dragen.

Door onze bijna veertigjarige ervaring op het gebied der Java-Suikerindustrie worden op deze wijze, zoowel in technisch als financieel opzicht, uitstekende resultaten bereikt.

De fabrieken Poerwokerto, Demak-Idjo, Poerworedjo, en de nieuwe fabriek Tjomal werden geheel door ons geïnstalleerd, terwijl wij o. a. belangrijke verbouwingen uitvoerden op de fabrieken Bodjong, Gemoe, Kalibagor, Tjepper, Barongan, Soekoredjo, Padokan, Prambonan, Rewoeloe, Sewoeloor, Soedhono, Kedaton-Pleret.

„NEDERLANDSCH-INDISCHE JAARBEURS EN -MARKT”

OPENT U DE GELEGENHEID

AAN UWE WAREN BEKENDHEID TE GEVEN
EN UWEN OMZET TE VERGROOTEN

.....

De ZESDE N. I. JAARBEURS — welke van 20 JUNI tot en met 5 JULI 1925 te BANDOENG gehouden werd — was een succes. De ZEVENDE JAARBEURS in 1926 waaraan een

LANDBOUW-TENTOONSTELLING

verbonden zal worden, belooft, nu de malaise verdwijnt, nog betere resultaten.

.....

Voor INLICHTINGEN wende men zich tot het Secretariaat der Vereeniging

„NEDERLANDSCH-INDISCHE JAARBEURS”

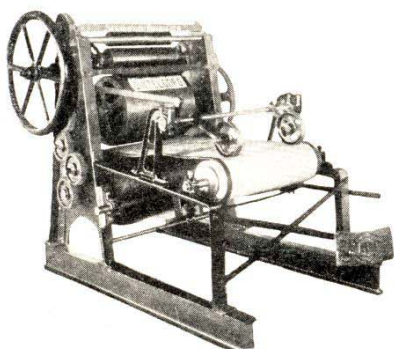
Menadostraat, BANDOENG, of tot het Correspondentschap in
Nederland, DEN HAAG, Jacob v. d. Doesstraat 20.

FIRMA W. VAN DER WOERD
BARNEVELD

FABRIEK VAN
MOLESKIN-KETTINGKASTEN
EN LEDEREN SPATLAPPEN

FA. SCHOONEMAN & BOONACKER
MACHINEFABRIEK „DE CRUQUIUS”
VIJFHUIZEN-HAARLEMMERMEER TEL. 2513

STEMPELMACHINES
VOOR EMBALLAGE
SPECIAAL VOOR DE
SUIKER-INDUSTRIE
EN
KISTENFABRIEKEN

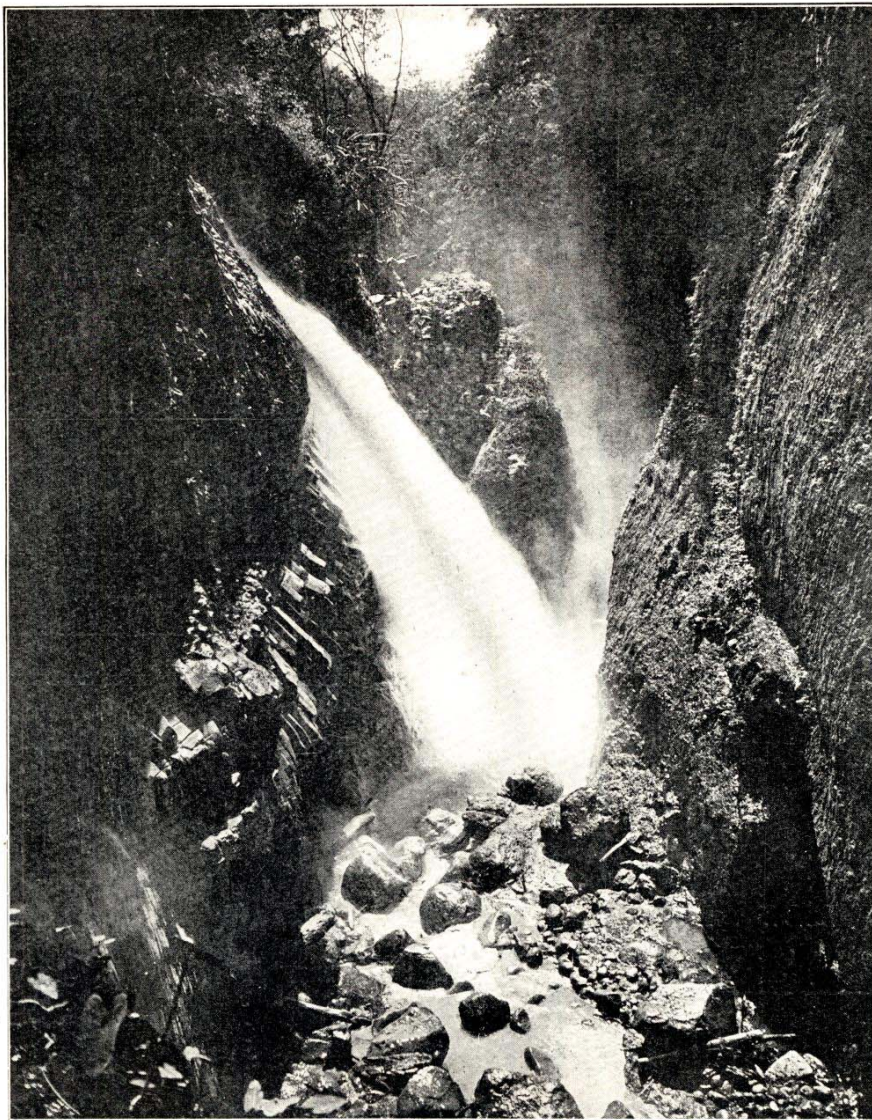
JOH.
ENSCHEDÉ
EN ZONEN
HAARLEM

LETTERGIETERIJ
MACHINEHANDEL
CHEMIGRAFIE

KLEYNENBERG, BOISSEVAIN & Co. Uitgevers.

Groote Houtstraat 93 — HAARLEM

KLEYNENBERG & CO., HAARLEM

58. Kloof van de Bandjoepoetih in het Idjen-gebergte.

170 PLATEN IN LICHTDRUK

van Nederlandsch Oost- en West-Indië, bijeengebracht in drie portefeuilles. De platen zijn groot 60 : 73.

Prijs f 127.50. - - - - - Vraagt Prospectus.

STOOMVAART MAATSCHAPPIJ

„Nederland”

AMSTERDAM.

STOOMVAART MAATSCHAPPIJ

„Rotterdamsche Lloyd”

ROTTERDAM.

MAIL-, PASSAGIERS- en VRACHTDIENST
HOLLAND-JAVA

vice versa VIA SUEZ KANAAL.

VRACHTDIENSTEN

JAVA-BENGALEN LIJN

Van NEDERLANDSCH-INDIE naar RANGOON en CALCUTTA

vice versa.

In samenwerking met andere Stoomvaart Maatschappijen:

JAVA-NEW YORK LIJN

Van NEDERLANDSCH-INDIE naar NEW YORK vice versa.

Hoogere Burgerschool 5-j. c.

(en voorbereidingsklassen).

„Instituut Wullings” = Voorschoten

In verband met Kon. Besl. van 13 Nov. 1923 wordt de afd. H.B.S. met Sept. 1924 na een gemeenschappelijke 1ste, 2de en 3de kl. gesplitst in TWEE Afd.:
a. Wis- en Natuurkunde afdeling **b. Litterair-Economische afdeling**
met het tegenwoordige Eind-Examen H. B. S. 5-j. c. (art. 57b.) met het Eind-Examen H.B.S. 5-j. c. bedoeld onder e in Art. 1 Kon. Besl. 13 Nov. 1923.

Kost- en Schoolgeld f 1800 — f 2000.

Tot heden slaagden 253 Candidaten voor Eindexamen H. B. S. 5-j. c.
In Juli 1924 slaagden 24 (van de 24) Candidaten voor Eindexamen H. B. S. 5-j. c.
” ” 1925 ” 21 (” ” 23) ” ” ” ”

Bij de instelling van het School-Eindexamen werd het Instituut WULLINGS
in 1921 aangewezen als een H. B. S. met 5-j. c.
overeenkomstig artikel 45-tredecies der Middelbaar-Onderwijswet.

Voorschoten,
Juli 1925.

De Directeur,
H. WULLINGS.